

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»**

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНИХ НАУК І СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній рівень – бакалавр

на тему: «Концептуально-теоретичні засади стратегічного партнерства на
прикладі відносин між Україною та Республікою Польща»

Виконала:

Студентка 4 року навчання

Спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»

Кирилівна Єлизавета Ярославівна

Керівник

Зарембо Катерина Валеріївна

Кандидат політичних наук, старший викладач

КИЇВ 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
Розділ 1. Концептуально-теоретичні засади	8
1.1 Визначення поняття та критерії стратегічного партнерства	8
1.2 Зіставлення понять “коаліція”, “альянс” та “стратегічне партнерство” ..	17
1.3 Порівняння ліберальних та реалістичних підходів до стратегічного партнерства	18
Розділ 2. Відносини між Україною та Республікою Польща: реалізація стратегічного партнерства з 2014 по 2022 рік.....	29
2.1 Аналіз договірно-правової бази між Україною та Польщею впродовж 2014-2022 рр.	30
2.2 Аналіз дипломатичних відносин між Україною та Республікою Польща на рівні президентів та МЗС у 2014-2022 рр.....	38
2.2.1 Аналіз дипломатичних відносин між країнами на рівні МЗС у 2014- 2022 рр.....	38
2.2.2 Аналіз дипломатичних відносин між країнами на рівні президентів у 2014-2022 рр.	43
Розділ 3. Оцінка стану партнерства між Україною та Республікою Польща у 2014-2022 роках.....	49
3.1 Оцінка партнерства України та Республіки Польща впродовж 2014-2022 рр.....	50
3.2 Виклики та перспективи стратегічного партнерства України та РП.....	57
ВИСНОВКИ.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:	69
АНОТАЦІЯ	74

ВСТУП

Україна та Республіка Польща є сусідніми країнами з багатовіковою історією взаємодії, яка включає як позитивні, так і негативні події. З 1991 року, коли Україна вийшла з складу Радянського Союзу, та до сьогодні українсько-польські відносини проходили через різні стадії та перешкоди, але водночас і сягали значних успіхів. Дослідження відносин між цими країнами дозволяє краще зрозуміти динаміку їхньої взаємодії, історичні та культурні зв'язки, а також проблеми, що існують між ними. Крім того, Україна та Польща мають спільні інтереси у сфері економіки, енергетики, транспорту, науки та культури, тому дослідження їхнього стратегічного партнерства дозволяє зрозуміти можливості та виклики, що стоять перед цими країнами у різних галузях.

Новизна дослідження полягає в тому, що було виявлено, що, хоча існує багато стратегічних партнерств, декларованих замірів щодо таких партнерств є надзвичайно мало. Водночас було встановлено, що літературне визначення стратегічного партнерства значно відрізняється від його реального використання в політичному дискурсі. Це створює багато питань щодо того, якщо відносини блокуються через історичні питання, чи можуть вони все ще вважатися стратегічним партнерством, та чи може безпека стати вищим пріоритетом, ніж історичні аспекти.

В Україні, особливо, існує багато стратегічних партнерств, але їхній характер та характеристики різняться. У дослідженні було визначено, яким чином стратегічне партнерство з Польщею реалізується, порівняно з теоретичними дебатами та дискусіями, пов'язаними з визначенням стратегічного партнерства. Це дозволило зрозуміти специфіку відносин між Україною та Польщею та відображення їх у контексті академічних дискусій.

Методологія роботи включає детальний план дослідження, який спрямований на вивчення концепцій, теорій і аспектів стратегічного партнерства

та їх застосування до відносин між Україною та Польщею. Основна методологічна рамка для роботи включає такі етапи, як огляд літератури, аналіз відносин України та Польщі впродовж 2014-2022 рр., оцінка стану такого партнерства шляхом зіставлення теоретичного визначення стратегічного партнерства із практичним виміром польсько-українських відносин.

Перший етап передбачає здійснення обстеження і аналізу наукових джерел, наукових статей, книг, академічних досліджень та інших джерел, що стосуються стратегічного партнерства як поняття в міжнародних відносинах. Це допомогло зрозуміти існуючі концепції, теорії та підходи до стратегічного партнерства.

Другий етап передбачає детальний аналіз відносин між Україною та Польщею з перспективи стратегічного партнерства. Це включає дослідження документів, угод, договорів, спільних заяв та інших подій, які визначають та регулюють відносини між двома країнами. Цей аналіз допомагає з'ясувати конкретні аспекти партнерства між Україною та Польщею та їхній вплив на загальний контекст стратегічних відносин.

Третім етапом є оцінка відповідності між теоретичним визначенням стратегічного партнерства та практичним виміром відносин між Польщею та Україною впродовж 2014-2022 рр.. Це передбачає зіставлення концепцій та критеріїв стратегічного партнерства з реальними подіями і розвитком відносин між двома країнами протягом вказаного періоду.

Актуальність дослідження полягає в тому, що термін "стратегічне партнерство" втрачає свою вагомість, оскільки отримує різне тлумачення в політичному дискурсі. Робота також висвітлює проблематику декларованих та реальних стратегічних партнерств. Це викликає потребу у з'ясуванні, чи відповідають відносини, які називаються стратегічним партнерством, справжнім критеріям та характеристикам цього поняття. Зі свого боку, це дає можливість висунути питання про ефективність та практичну цінність таких партнерств. Також дослідження відкриває дискусію про вагомість історичних питань у

контексті стратегічних партнерств та можливе пріоритезування безпеки над історичними аспектами.

Практичний кейс, яким можуть бути відносини України з іншими країнами, зокрема з Польщею, надає можливість перевірити, наскільки реалізуються основні принципи та характеристики стратегічного партнерства. Україна має значну кількість задекларованих стратегічних партнерств з різними країнами. Станом на 2021 рік, коли Президент затвердив Стратегію зовнішньополітичної діяльності України, стратегічними були задекларовані відносини України з 13 державами, до складу яких входила також Польща. Результати роботи дозволяють краще розуміти відносини між Україною та Польщею, а також роблять вагомий внесок у наукові дискусії про стратегічне партнерство в контексті політичних відносин.

Мета: з'ясувати та зіставити теоретичні визначення стратегічного партнерства та його практичне наповнення в зовнішній політиці України на прикладі відносин України та Республіки Польща впродовж 2014-2022 років.

Для досягнення зазначеної мети були визначені наступні **завдання:**

1. Дослідити концептуально-теоретичні аспекти стратегічного партнерства, включаючи визначення поняття та критерії, порівняння з іншими формами співробітництва та аналіз різних підходів до стратегічного партнерства.

2. Проаналізувати реалізацію стратегічного партнерства між Україною та Республікою Польща з 2014 по 2022 рік, зокрема, дослідити договірно-правову базу, дипломатичні відносини на рівні президентів та МЗС обох країн.

3. Зіставити теоретичне визначення стратегічного партнерства із практичним виміром польсько-українських відносин, оцінити стан партнерства в цей період та виявити виклики і перспективи для подальшого розвитку цього партнерства.

Об'єкт дослідження: стратегічне партнерство як форма міждержавних відносин

Предмет дослідження: партнерство між Україною та Республікою Польща, теоретичні праці дослідників “стратегічного партнерства”, аналіз ключових подій

та рішень, що вплинули на партнерство; офіційні документи, заяви та промови голів держав в контексті розвитку відносин України та Польщі.

Хронологічні рамки дослідження: відносини України та Польщі в контексті стратегічного партнерства від 2014 до 2022 року. Часове обмеження 2014-2022 роки у дослідженні пояснюється кількома факторами.

По-перше, цей період охоплює значну частину останньої декади, що дозволяє оцінити тривалу перспективу розвитку відносин між двома країнами та виявити ключові зміни та тенденції.

По-друге, починаючи з 2014 року, Україна стала свідком важливих подій, таких як революція Гідності, конфлікт на Сході країни, а згодом і війна росії проти України, які значно вплинули на політичну, економічну та безпекову ситуацію, а також на відносини з Польщею. Крім того, обмеження 2014-2022 роки відображає наявність відповідної інформації, даних та документів, що дозволяють провести детальний аналіз та висунути обґрунтовані висновки щодо розвитку відносин України та Польщі протягом цього періоду.

Загалом, часове обмеження 2014-2022 роки забезпечує можливість зосередитися на ключових подіях та змінах, що відбулися за останнє десятиліття, і сприяє більш глибокому розумінню сучасних відносин між двома країнами.

Структура дипломної роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновку, списку використаних джерел та анотації. У вступі описана актуальність та мета цього дослідження, а також його об'єкт та предмет, хронологічні рамки та завдання. Основна частина роботи складається з трьох частин:

- У першому розділі визначено поняття та критерії стратегічного партнерства, з'ясовано різницю між поняттями “коаліція”, “альянс” та “стратегічне партнерство”, порівняно ліберальні та реалістичні підходи до “стратегічного партнерства”.

- У другому розділі проаналізовано реалізацію стратегічного партнерства між Україною та Республікою Польща з 2014 по 2022 рік, зокрема,

було досліджено договірно-правову базу, дипломатичні відносини на рівні президентів та МЗС обох країн.

- У третьому розділі зіставлено теоретичне визначення стратегічного партнерства із практичним виміром польсько-українських відносин, а також оцінено стан партнерства в цей період та виявлено виклики і перспективи для подальшого його розвитку.

В кінці дипломної роботи наведені висновки, підбиті підсумки дослідження.

Розділ 1. Концептуально-теоретичні засади

1.1 Визначення поняття та критерії стратегічного партнерства

Після розпаду СРСР на початку 1990-х років багато країн, зокрема в Центральній та Східній Європі, зазнали значних змін у політичній, економічній та соціальній сферах. Переосмислення класичного поняття безпеки стало наслідком переважної кількості взаємозалежностей, які утворились на той момент. Це відкрило нові можливості для виживання та гармонійного розвитку суспільств, але також і нові загрози. На фоні цього виникла нова суперечка між лібералами та реалістами щодо того, чи природно для держав співпрацювати чи конфронтувати одна з одною (Czechowska, 2013).

Загалом ідея партнерства в міжнародних відносинах не є новою, але точно визначити, коли термін "стратегічний" вперше з'явився для опису таких дипломатичних та військових зв'язків, є складним завданням. Ймовірно, концепція стратегічного партнерства виникла під час двосторонніх дискусій між Сполученими Штатами та Радянським Союзом у 1990 році щодо керування європейською безпекою після закінчення Холодної війни (Кау, 2000). Сама суть стратегічного партнерства не була чітко визначена, але згадка про нього свідчила про бажання створити рамки для співпраці, щоб держави могли отримати вигоду, зміцнюючи свою зону впливу (Gajauskaitė, 2013). У цьому контексті Радянський Союз використовував термін "стратегічне партнерство", який передбачав поділ влади в Європі між США і їхніми союзниками та радянську сферу впливу в Східній Європі. Тож після закінчення холодної війни нові незалежні країни встановили дипломатичні відносини з різними країнами світу та відкрилися для міжнародного співробітництва. З метою підтримки безпеки та зміцнення співпраці було створено різні форми міжнародного партнерства, до яких належало стратегічне партнерство, альянс, коаліція тощо. Це дало країнам можливість залучати більше ресурсів та розширювати свої можливості. Варто також зазначити, що з розширенням кількості учасників на міжнародній арені, стратегічні партнерства

встановлювались не тільки між державами, але й між міжнародними організаціями, наднаціональними структурами, федеративними одиницями держав та навіть між континентами (Czechowska, 2013).

Отже, у 1990-х роках стратегічне партнерство стало дуже поширеним явищем у міжнародних відносинах. Проте незважаючи на кількість новоутворених стратегічних партнерств, варто зазначити, що Сполучені Штати та їхні потенційні конкуренти використовували цей термін настільки широко, в більшості випадків не маючи чіткого розуміння його значення та призначення (Kau, 2000).

В цьому контексті важливо розібратись зі значенням терміну “стратегічне партнерство”. Незважаючи на те, що це поняття часто використовується в академічному та політико-дипломатичному дискурсі, досі немає консенсусу щодо єдиного визначення чи теоретичної моделі щодо цієї форми співпраці. Це зумовлено не лише різними політичними практиками у світі, але й різними дискурсивними рамками та культурно-мовними конотаціями. Власне англійський термін "strategic partnership" має близькі за значенням лінгвістичні відповідники, зокрема українською “стратегічне партнерство”, польською “partnerstwo strategiczne” тощо. Всі відповідники вказують на бінарний склад поняття: "партнерство" та "стратегічне". Пропонуємо розглянути обидва поняття, щоб зрозуміти суть, закладену в кожне з них.

Прикметник “стратегічний” походить від іменника “стратегія”. У словнику термін “стратегія” означає: 1) спосіб, у який уряд чи інша організація ретельно планує свої дії протягом певного періоду часу, щоб покращити своє становище та досягти бажаного; 2) довгостроковий план досягнення мети; 3) детальний план досягнення успіху в таких ситуаціях, як війна, політика, бізнес, промисловість чи спорт, або навичка планування таких ситуацій (Cambridge Dictionary, 2019a). Відповідно до таких визначень терміну “стратегія”, термін “стратегічний” стосується способу, яким організація або країна вирішує, що вона хоче досягти, планує дії та використання ресурсів протягом часу для досягнення цієї мети

(Cambridge Dictionary, 2019b). Зі свого боку, слово „партнерство” означає стан буття союзником, а також угоду між організаціями, людьми тощо про спільну роботу (Cambridge Dictionary, 2019c). Отже, терміни "стратегічний" та "партнерство" пов'язані через спільне планування та реалізацію дій для досягнення мети.

Наступним чином варто розглянути, які визначення терміну “стратегічне партнерство” дають експерти, дослідники та аналітики з міжнародних відносин у своїх працях.

Людмила Чекаленко, докторка політичних наук, писала у своїй роботі “Зовнішня політика України”, що стратегічне партнерство між країнами є більш високою формою співпраці, ніж звичайні відносини, і передусім полягає у зобов'язаннях перед партнером і визначається колом спільних інтересів, тобто тим, що “має значення”. Наприклад, політичні інтереси визначаються як узагальнене вираження потреб у політичній свідомості соціальних груп та індивідів (Чекаленко, 2006). Також додатково вона визначала стратегічне партнерство як співпрацю між партнерами, які мають схожі цінності та спільне коріння, і визнають необхідність динамічного зростання двостороннього товарообороту та поглиблення співпраці. В цьому контексті варто зауважити, що мати подібність цінностей і цілей є необхідним, але повний збіг не можливий, оскільки кожна сторона визначає свої інтереси відповідно до власних потреб. У роботі було наголошено на тому, що така співпраця можлива між тими партнерами, які не мають взаємних територіальних претензій, і мають взаємну прихильність принципам територіальної недоторканності та непорушності кордонів.

На її думку, створення стратегічного міжнародного середовища співробітництва є необхідною умовою для досягнення внутрішніх трансформацій в економіці та підвищення конкурентоспроможності країни. Характеристики стратегічного партнерства включають в себе високий рівень співробітництва, прозорість відносин, широту партнерства в політичній та економічній сферах,

тісну координацію зовнішньополітичних кроків та довгостроковість відносин. Успіх стратегічного партнерства залежить від взаємної відповідальності та підтримки партнера. Для досягнення сприятливого партнерства необхідно визначити місце партнерства у структурі зовнішніх зв'язків країн, визначити пріоритети співробітництва та дотримуватися принципів довіри, рівноправного партнерства, поваги до вибору країн, невтручання у внутрішні справи та визнання необхідності поліцентричного світового устрою.

Люцина Чеховська, доцентка факультету політичних наук і наук безпеки університету Миколи Коперника в Торуні, у своїх роботах писала про стратегічне партнерство як про двосторонні відносини, що характеризуються інституційною гнучкістю та винятковою тісністю та інтенсивністю зв'язків між суб'єктами, які зберігають свій правовий суверенітет. Важливо зазначити, що при стратегічному партнерстві сторони намагаються зберегти якомога більше автономії, але їхні стосунки не можуть бути повністю незалежними через вплив однієї сторони на іншу. Співпраця не обмежує свободу і конкуренцію в інших сферах, і держави вибирають середній варіант між повною залежністю та повною автономією.

Дослідниця виокремила п'ять умов, які в сукупності доводять існування стратегічного партнерства між державами:

Перш за все, для існування стратегічного партнерства між державами необхідний партнерський характер відносин, який виражається у взаємній повазі та врахуванні думок та інтересів іншої сторони. Немає єдиного показника рівноправного становища партнерів, але індикатором партнерського характеру є проведення постійних та кризових консультацій на високому рівні між главами держав, урядів та дипломатичних відомств. В цьому контексті також важливо зазначити, що не менш важливою є перевага в економічній галузі, що включає в себе: високий рівень торгівлі, значну інвестиційну співпрацю та відсутність кордонів у доступі до національного ринку партнера (Czechowska, 2013, p. 49).

По-друге, для налагодження стратегічного співробітництва важливий збіг стратегічних цілей між державами, який можна знайти у їхніх офіційних

документах з зовнішньої та безпекової політики. Співпраця може бути успішною, якщо суб'єкти мають хоча б одну подібну стратегічну ціль і не мають абсолютно суперечливих інтересів. Підписання декларації про встановлення стратегічного партнерства та відведення більшого місця другій стороні у документах свідчать про визнання особливих відносин між державами (Czechowska, 2013, p. 49).

По-третє, для того, щоб називати відносини стратегічним партнерством, потрібне довгострокове співробітництво, яке може бути оформлено документом. Довгострокові відносини досягаються через повторення тісної співпраці та створення послідовних оперативних планів (Czechowska, 2013, p. 50).

По-четверте, має бути розвинена інституціоналізація взаємовідносин між партнерами як на міждержавному, так і на міжлюдському рівні, що забезпечує безперервність відносин та полегшує пошук спільних позицій, через створення спільних органів, консультації, співпрацю між місцевими підрозділами, культурне та молодіжне співробітництво тощо (Czechowska, 2013, p. 51).

П'ятою необхідною умовою є загальнонаціональні симпатії, які ведуть до створення відносин, подібних до людської дружби, що ґрунтується на довірі та лояльності. Це можливо завдяки позитивному досвіду за останні 100 років та хорошій практиці вирішення конфліктів сьогодення (Czechowska, 2013, p.51).

У такий спосіб, на думку Люцини Чеховської, стратегічне партнерство є інструментом зовнішньої політики держав, що поєднує в собі як довготривалість, так і гнучкість. Тривалість таких відносин залежить від їхніх довгострокових стратегічних цілей, а багаторічна співпраця, що базуватиметься на умовах, написаних вище, сприятиме формуванню взаєморозуміння та взаємної довіри.

В іншій своїй роботі Люцина Чеховська та Андрій Тюшка зазначали, що великі і малі держави, а також міжнародні організації домовляються про створення стратегічних партнерств з метою втілення своїх зовнішньополітичних планів і уникнення маркування себе як "безпартнерських" акторів. Таким чином, це явище набуває все більшого значення як політичний та іміджевий аспект сучасних міжнародних відносин (Tyushka, Czechowska, 2019).

Шон Кей вважає, що стратегічне партнерство зміцнює або обґрунтовує глибокі зв'язки між двома країнами, які прагнуть досягти взаємної вигоди, але чий інтереси при цьому мають бути конкурентоспроможними, а не спільними. Стратегічне партнерство стало центральним інструментом двох конкуруючих стратегій, який може мати різні наслідки та використовується для будівництва гнучких відносин. На його думку, таке партнерство може використовуватись як частина більш широкої стратегії системних змін, але часто є лише риторичним прийомом, який використовують дипломати, щоб допомогти їм уникнути проблем, пов'язаних зі зміною глобальної політики (Кей, 2000). Відсутність ясності та оперативності у концепції стратегічного партнерства допомагає будувати гнучкі двосторонні відносини. Це поняття також може бути сучасним відтінком традиційної реальної політики. Часто стратегічне партнерство використовується для виправдання двосторонніх альянсів, які виникають з прагматичних потреб та динаміки безпеки балансу сил у світовій системі. Незалежно від конкретної мети будь-яких двосторонніх відносин, стратегічне партнерство є домінуючою рисою сучасного дипломатичного дискурсу з важливими наслідками для міжнародної політики. Однак, досить часто приділяється дуже мало уваги значенню та наслідкам концепції, незважаючи на її часте використання.

Михайло Пашков та Валерій Чалий з'ясовують умови та принципи встановлення відносин стратегічного партнерства. Вони виокремлюють дві основні умови. По-перше, це наявність спільних стратегічних цілей, досягнення яких не можливе без встановлення відносин стратегічного партнерства. Ці цілі можуть включати забезпечення життєво важливих ресурсів, безпеки та стабільності. По-друге, це наявність спільних поглядів та підходів до ключових проблем міжнародної політики та розвитку. У рамках стратегічного партнерства передбачається поглиблення міждержавних контактів в кількох важливих сферах.

На їхню думку, відносини стратегічного партнерства базуються на спільній зацікавленості партнерів та взаємному визнанні їхнього стратегічного характеру. Ці відносини вимагають готовності враховувати інтереси іншої сторони, йти на компроміси для досягнення спільних цілей та взаємної відмови від дискримінації.

Також вони зазначають, що це є довготерміновий формат співпраці, який потребує дієвих механізмів реалізації та правового закріплення. Важливість дисциплінованості, послідовності та прогнозованості виконання зобов'язань та високої ефективності партнерства віддачу мають відчувати обидві сторони, включаючи економічні суб'єкти та громадян (Пашков, Чалий, 2000). Тож підсумовуючи інформацію, написану вище, стратегічне партнерство полягає у взаємодії держав, що дозволяє їм об'єднати зусилля для досягнення важливих внутрішніх та зовнішньополітичних цілей. Ця взаємодія є комплексною та довгостроковою і охоплює кілька важливих сфер співробітництва. Також важливо зазначити, що надійність стратегічного партнерства залежить від готовності сторін до врахування інтересів одна одної, наявності ефективних механізмів співробітництва та дисциплінованості відносин між партнерами.

Єва Гаяускайте, докторка політичних наук, у своїй праці особливу увагу приділяла основним аспектам стратегічного партнерства, а також його інституціоналізації. Вона зазначала, що стратегічні двосторонні відносини є співпрацею між державами, яка базується на спільних стратегічних цілях та взаємодії, необхідної для їх досягнення. Це вимагає визначення та узгодження національних інтересів, щоб сформувані спільні цілі, які можна реалізувати лише через двосторонню співпрацю (Gajauskaitė, 2013). Стратегічне партнерство охоплює різні сфери, такі як безпека, військова сфера, політика та економіка.

З-поміж основних аспектів стратегічного партнерства авторка виокремлювала довгостроковість, взаємність, здатність відновлюватися, гнучкість, спільні інтереси, а також подібне бачення структури міжнародної системи та ролі партнерів цієї структури. В цьому контексті, важливо зазначити, стратегічне партнерство може надати можливість зміцнити позицію в глобальній політиці або економіці, де вибір правильного партнера, узгодження інтересів та визначення спільної стратегічної мети дозволяють стати стратегічним актором (Gajauskaitė, 2013). Проте, щоб бути успішним, стратегічне співробітництво повинне бути ефективним і дотримуватися основних принципів, які допоможуть

досягти спільної мети. Таким чином, кожне стратегічне партнерство є унікальним, оскільки держави приймають спільні рішення та виконують їх, щоб досягти спільної мети або працювати у сферах, які вважаються важливими і відповідають національним інтересам.

Також Єва Гаяускайте писала про те, що інтенсивність стратегічного партнерства можна визначити за якісними та кількісними показниками, такими як функціональні сфери співробітництва, угоди та проекти, внутрішня структура, очікування та стратегічні цілі. Вона поділила інтенсивність на три категорії: формальне партнерство, релевантно-формальне партнерство та реально-ефективне партнерство (Gajauskaitė, I., 2013). Кожна категорія має свої індикатори і дозволяє оцінити етапи формування, реалізації та оцінки партнерства:

1. Формальне стратегічне партнерство переважно є лише формою політичної/дипломатичної риторики, де співпраця обмежена політично-дипломатичною сферою, а інші області співпраці не відрізняються від звичайної міжнародної співпраці. Такі партнерства зазвичай залежать від вигоди та контролю сильнішого партнера, не створюють підґрунтя для довготривалої та стабільної співпраці. Офіційні угоди та задекларовані цілі можуть бути пустими без реальних результатів.

2. Формально-релевантне стратегічне партнерство має за мету сприяти розвитку стратегічного партнерства та реалізації національних інтересів. Це партнерство зосереджується на безпеці/обороні, але також може включати співробітництво в економічних та енергетичних сферах. Воно формалізоване з чітко визначеними сферами та елементами співробітництва, дозволяючи створювати двосторонні інституції. Однак співпраця залишається обмеженою і залежить від мотивації та рішень партнерів.

3. Справжнє ефективне стратегічне партнерство полягає в сумісності і взаємовигідності між партнерами, що спрямована на досягнення національних інтересів у довгостроковій перспективі. Партнери оцінюють силу та можливості один одного та шукають способи використання цих переваг для зміцнення безпеки та реалізації своїх національних інтересів. Вони взаємно зобов'язуються надавати

підтримку і виправдовувати очікування, спільно визначають цілі і періодично переглядають процес їх реалізації з метою досягнення загального виграшу. Партнери також співпрацюють на міжнародній арені, але тільки коли це максимально вигідно та прямо впливає на їхні інтереси.

Конкретне стратегічне партнерство може відноситися до різних категорій на різних етапах та періодах часу в залежності від зовнішніх або внутрішніх обставин. Воно може перетворитися на конкретні стратегічні відносини, залишатися формальним або припинити існування, особливо в разі виникнення розбіжностей у внутрішніх рішеннях або діях партнерів. Таким чином, ця форма співпраці проходить етапи розробки, реалізації та оцінки, і характеризується рівнем інтенсивності.

На думку Майкла Емерсона, термін «стратегічний» можна тлумачити через силу або статус партнера в міжнародній структурі. У цьому контексті стратегічне партнерство можна визначити як співпрацю в різних сферах між двома потужними країнами, які можуть здійснювати стратегічні дії в міжнародній системі (Emerson, 2001).

Зі свого боку, Оксана Митрофанова, кандидатка політичних наук, виокремлює основні засади стратегічного партнерства, що включають спільність стратегічних цілей, легітимація такого партнерства, переважаюча двосторонність, рівноправність, неієрархічність відносин, а також їхня неантагоністичність (Митрофанова, 2006).

Проаналізувавши визначення терміну “стратегічне партнерство”, яке надають дослідники та експерти в галузі міжнародних відносин, стало зрозуміло, що їхні підходи різняться, і критерії для такого партнерства варіюються. Враховуючи основні фактори стратегічного партнерства було сформульовано комплексне визначення, яке охоплює основні аспекти цього типу партнерства.

Спираючись на літературу, можна вважати, що стратегічним партнерством є особливі відносини між двома державами, яке ґрунтується на спільних

конкурентоспроможних інтересах, взаємному визнанні стратегічного значення відносин та потребі в їх довготерміновому розвитку, подібному розумінні структури міжнародної системи та ролі партнерів у ній, довірі, дисциплінованості, послідовності та прогнозованості виконання зобов'язань в таких сферах, як безпека, військова сфера, політика, економіка та культура. Тобто це є взаємовигідне партнерство, яке передбачає зобов'язання партнерів перед один одним, готовність до компромісів та взаємних послуг. Також важливо, щоб партнери не мали територіальних претензій один до одного та дотримувалися принципів територіальної недоторканності та непорушності кордонів.

Отже, з огляду на різні визначення та критерії стратегічного партнерства можна зробити висновок, що це поняття використовується для опису різних форм співробітництва, які розроблені для різних цілей. Це можна пояснити тим, що кожен випадок стратегічного партнерства є унікальним, оскільки партнери співпрацюють змістовно відповідно до своїх інтересів. Також є важливим, щоб стратегічне партнерство базувалося на національних інтересах та безпеці, а взаємодія між країнами-партнерами була взаємовигідною та заснованою на взаємодоповнюваності економік. Важливим проявом стратегічного партнерства є наявність спільних геостратегічних цілей, які передбачають інтеграцію до певної організації або підтримку торгівельних відносин зі стратегічно важливими партнерами. Рівноправні стосунки між партнерами є необхідною умовою, а дії мають підкріплювати декларації про партнерство на папері.

1.2 Зіставлення понять “коаліція”, “альянс” та “стратегічне партнерство”

У своїх роботах такі автори, як Люцина Чеховська, Андрій Тюшка, Люцина Осинська, Єва Гаяускайте, Томас Вілкінс зазначають у своїх працях, що такі поняття як “коаліція”, “альянс” та “стратегічне партнерство” дуже часто плутають та вживають як синоніми або взаємозамінні поняття. Проаналізувавши наукову літературу, ми зробили висновок, що варто все ж таки розуміти різницю між цими

термінами, адже вони досі є дуже розмитими поняттями, проте водночас мають відмінності у своїх цілях, формах співпраці та ступені довіри між учасниками.

Посилаючись на кембриджський словник, можемо зазначити, що коаліція є об'єднанням різних організацій, політичних партій, груп людей тощо, які погоджуються діяти разом, зазвичай тимчасово, для досягнення певної мети (Cambridge Dictionary). Зі свого боку, альянсом можна назвати групу країн, політичних партій або людей, які працюють разом через спільні інтереси чи цілі, або угода про співпрацю з іншою країною, особою, організацією тощо, щоб спробувати досягти тієї ж мети (Cambridge Dictionary). Згідно з цими визначеннями, різниця між цими поняттями полягає в тому, що коаліція зазвичай є тимчасовим об'єднанням з метою досягнення конкретної цілі, в той час як альянс може бути більш стійким та тривалим об'єднанням з метою спільної роботи над спільними інтересами.

Згідно з Гленном Снайдером, альянси — це «формальні об'єднання держав для застосування, або незастосування, військової сили за певних обставин проти держав, які не входять до їхніх власних членів» (Snyder, 1997). Стівен Волт визначав альянс як офіційні чи неформальні відносини співпраці у сфері безпеки між двома чи більше суверенними державами. Це визначення, на його думку, припускає певний рівень зобов'язань і обмін вигодами для обох сторін (Walt, 1987). З іншого боку, за Ендрю П'єром, коаліцією є «група держав-одномудців, які погоджуються щодо необхідності спільних дій щодо конкретної проблеми в певний час без зобов'язань щодо тривалих відносин. Коаліції, за визначенням, є спеціальними та тимчасовими. Це відрізняє їх від відносно постійних альянсів, що сформовані на основі договорів або постійних міжнародних інституцій» (Pierre, 2002). Відповідно, стратегічне партнерство відрізняється від коаліції та альянсу тим, що воно базується на спільних інтересах, не має визначеної «ворожої» держави, може мати як формальний, так і неформальний характер, спрямоване на досягнення цілей, а також включає спільне використання економічних можливостей і забезпечення більш ефективної реакції на виклики безпеки, що неможливо досягнути в ізоляції (Wilkins, 2008).

Відповідно до визначень, поданих вище, варто зосередитись більше на різниці між альянсом та стратегічним партнерством. З урахуванням кількості наукових центрів, які досліджують альянси, кількості науковців, що займаються цією темою, і значної кількості літератури на цю тему можна стверджувати, що в міжнародних відносинах існує спеціальна галузь знань, яку можна назвати "теорією альянсів". Теорія альянсів у міжнародних відносинах описує, як і чому країни укладають союзи або альянси між собою з метою підтримки своїх інтересів та захисту від зовнішніх загроз. Ця теорія зосереджена на дослідженні стратегій, які країни використовують для формування альянсів, вибору партнерів і розвитку взаємин з ними. В цьому контексті варто зауважити, що деякі автори зазначають, що ця теорія не враховує поведінку малих держав. Такі держави зазвичай мають інші виклики та можливості, і тому потребують окремого підходу. У своєму дослідженні Бейлз, Теєр і Торхаллссон запропонували новий підхід - концепцію "притулку" альянсу, яка краще пояснює альянси малих держав. Це унікальна форма співпраці, коли мала держава передає контроль над прийняттям політичних рішень у певних сферах великій державі, регіональній чи міжнародній організації, щоб зменшити свою вразливість (Bailes, Thayer, Thorhallsson, 2016). Це дослідження зробило доволі важливий внесок, виокремлюючи роль малих держав на міжнародній арені. На думку авторів, теорія альянсу була розроблена, переважно, для пояснення поведінки великих держав у рамках альянсів та балансу сил в Європі. Малим державам приділялося недостатньо теоретичної уваги, припускаючи, що їхня мотивація та поведінка будуть аналогічними великим державам. Однак автори доводять, що наявні теоретичні підходи недостатньо враховують особливості поведінки малих держав. Поведінка малих держав може визначатися балансуванням та пошуком оптимального вибору, але для розуміння та оцінки непередбачуваності їхньої поведінки у контексті альянсів, потрібні додаткові концепції, наприклад, концепція притулку, що сприятиме кращому розумінню причин та поведінки альянсів у міжнародній політиці (Bailes, Thayer, Thorhallsson, 2016).

Підсумовуючи, можна зазначити, що стратегічне партнерство, коаліція та альянс - це різні формати міжнародної співпраці, які мають свої особливості та переваги, а вибір конкретного формату залежить від потреб країн-учасниць та їхніх стратегічних інтересів. Головна різниця між альянсами та стратегічними партнерствами полягає в їхніх цілях та завданнях. Теорія альянсів більш розглядає альянси як інструмент для досягнення конкретних цілей, а також вони зазвичай спрямовані на забезпечення безпеки та оборони, тоді як стратегічні партнерства можуть мати більш широкий спектр мети, включаючи розвиток спільних проєктів, обмін технологіями та знаннями, спільні ініціативи на ринку тощо.

Отже, враховуючи інформацію, наведену вище, можемо надати визначення поняттям “коаліція”, “альянс”, “стратегічне партнерство” з метою з’ясувати між ними різницю.

Коаліція - це тимчасова співпраця між країнами або іншими організаціями з метою досягнення конкретної мети або вирішення конкретної проблеми. Коаліції можуть формуватися для підтримки певної політичної позиції, захисту від загрози або для спільної боротьби зі злочинністю.

Альянс - це співпраця між країнами або іншими організаціями, яка зазвичай заснована на оборонній співпраці. Альянс передбачає взаємну допомогу у разі агресії або інших загроз, які можуть статися у майбутньому. Зазвичай альянси мають формальний характер, і залежно від ступеня інтеграції можуть включати спільні структури, такі як військові команди, політичні органи, регуляторні органи тощо.

Стратегічне партнерство - це довгострокове партнерство між двома або більше сторонами, яке базується на взаємній довірі, спільних цілях та цінностях та засноване на рівноправному партнерстві, що має на меті досягнення довгострокової стратегічної співпраці у таких сферах, як політика, економіка, безпека та культура. Стратегічне партнерство передбачає не тільки вирішення конкретних завдань, але й створення механізмів для подальшої співпраці.

Також варто зазначити, що кожен з цих форматів міжнародної співпраці має свої переваги та недоліки. Наприклад, стратегічне партнерство дає можливість

глибоко інтегрувати економічні, політичні та військові інтереси двох або більше країн, але при цьому може зменшити гнучкість в залежності від партнера. Коаліція дає можливість об'єднати ресурси декількох країн для досягнення конкретної мети, але при цьому може бути тимчасовою та нестійкою у залежності від обставин. Альянс може бути дуже стійким та має багато гарантій безпеки, але при цьому може обмежувати незалежність країн-учасниць у прийнятті окремих рішень.

1.3 Порівняння ліберальних та реалістичних підходів до стратегічного партнерства

У цьому підрозділі ми зосередимо увагу на дискусії між реалістами та лібералами щодо тенденції держав до співпраці чи конфронтації в цьому розділі. Стратегічне партнерство може бути використано як інструмент зовнішньої політики як для ліберальних, так і для реалістичних підходів, оскільки його суть полягає в співпраці між суб'єктами, які мають спільні цілі.

Як відомо, Ганс Моргентау крізь призму реалізму розглядав міжнародні відносини як систему, в якій держави борються між собою за владу та ресурси, а міжнародні інституції та право не можуть вирішувати проблеми, що виникають (Scheuerman, 2009). Інші дослідники, такі як Кеннет Волц, звертали увагу на роль сили та війни в міжнародних відносинах, а також на те, що відносини між державами базуються на конкуренції та балансу сил (Waltz, 1990). Водночас з точки зору лібералізму, дослідники, такі як Джозеф Най, звертали увагу на значення міжнародних інституцій та права в міжнародних відносинах, а також на те, що співпраця та діалог між державами може призвести до миру та стабільності (Nye, 1988). Інші дослідники, такі як Роберт Когейн, звертали увагу на значення економічної співпраці та відкритості в міжнародних відносинах (Keohane, 1986).

Розглядаючи стратегічне партнерство як політичну концепцію, ми досліджували це поняття з точки зору двох теорій міжнародних відносин - реалізму та лібералізму - адже це дозволяє отримати комплексний та більш об'єктивний погляд на природу та функції такого партнерства.

Тож за реалістичною концепцією, стратегічне партнерство між країнами є формою міжнародної співпраці, що ґрунтується на обміні ресурсами та забезпеченні національних інтересів кожної сторони. Реалісти вважають, що міжнародні відносини засновані на анархії, де кожна країна має зацікавленість у збільшенні своєї влади та впливу на міжнародні процеси. Таким чином, стратегічне партнерство може бути сприйняте як засіб для збільшення власної влади та впливу на міжнародні справи, забезпечуючи доступ до ресурсів та підтримки інших країн.

Шон Кей у своїй роботі зазначав, що стратегічне партнерство можна розглядати як засіб максимізації впливу держави в міжнародній системі, що вписується в концепції реалізму теорії міжнародних відносин, зокрема в контексті наступальної та оборонної стратегій держави. Відповідно до цього підходу, стратегічне партнерство має на меті захистити життєво важливі інтереси держави і допомогти їй зберегти та зміцнити свою позицію в міжнародній системі. Крім того, такі партнерства можуть відображати тенденцію держав до влади та зацікавленості у розподілі політичних, економічних та військових здобутків. Сполучені Штати, як потужна держава з безперечною першістю в міжнародних відносинах, використовують стратегічне партнерство для консолідації та розширення своєї позиції в світі, а також для стабілізації периферії навколо зони їхнього впливу (Кау, 2000). Також він зазначав про те, що згідно з підходом оборонного реалізму, стратегічне партнерство може відображати збалансовану поведінку держав, які забезпечують свою безпеку та міжнародну позицію шляхом використання оборонних заходів. Обидва підходи узгоджуються в використанні стратегічного партнерства для підсилення переваг та збалансування загроз. Однак, результати можуть бути неоднозначними, і намагання отримати перевагу може мати негативний ефект. Деякі держави можуть використовувати стратегічне партнерство, щоб забезпечити однополярну перевагу, тоді як інші можуть маніпулювати цим інструментом для керування міжнародною політикою в рамках багатопольярної міжнародної системи (Кау, 2000).

Єва Гаяускайте у своїй праці писала щодо того, що після закінчення холодної війни концепція стратегічного партнерства відображала ідеї неореалізму стосовно структури міжнародної системи, в якій держави є суверенними міжнародними акторами, що діють в ієрархічній категорії влади з метою максимізації своїх переваг та мінімізації витрат на дії. Оскільки головною стратегічною метою держав є національна безпека, концепція стратегічного партнерства передбачала використання національної сили в співпраці з іншими країнами для досягнення національних інтересів (Gajauskaitė, 2013).

Щодо недоліків цього підходу Томас Вілкінс писав, що оскільки стратегічне партнерство не є еквівалентом альянсу чи коаліції, існуючі теорії міжнародного альянсу самі по собі недостатньо оснащені для їхнього пояснення. Саме тому є необхідність нового концептуального апарату для пояснення стратегічних партнерств у міжнародних відносинах. Домінуючі теорії балансу сил та загроз не враховують внутрішньої динаміки таких об'єднань, тому потрібна більш детальна література про політику всередині альянсу, яка може пояснити конфлікти між інтересами та цінностями у союзницьких відносинах. Також автор зазначає, що багато з наявної літератури є застарілою та обмеженою, тому потрібен новий підхід до вивчення стратегічних партнерств у міжнародних відносинах (Wilkins, 2008).

З іншого боку, ліберальна теорія пояснює важливі явища, які не враховуються альтернативними теоріями, включаючи зміст зовнішньої політики, історичні зміни та особливість міждержавних відносин між сучасними західними державами.

У початковому періоді розвитку лібералізму в міжнародних відносинах, цей підхід, що був описаний Вудро Вільсоном, часто критикували за його ідеалістичний підхід та відмову від вивчення реальних відносин між державами. Він описував, якою має бути нова міжнародна реальність на основі таких ідей, як демократія, вільна торгівля та верховенство права, а не те, яка вона є насправді. Це спричинило відносне знецінення ліберального підходу в кругах міжнародних

відносин та зробило його важкою парадигмою для дослідження міжнародної реальності (Tenerowicz, 2015). Відповідно до цього твердження, можна зробити висновок, що ліберальна теорія має свої обмеження в аналізі реальних міжнародних відносин, тому може мати важливі наслідки для розуміння і розвитку стратегічного партнерства в контексті дискусії між реалістами та лібералами.

Спробу змінити цю ситуацію зробив американський дослідник Ендрю Моравчик, посилаючись на традиції класичного лібералізму. Він поставив собі за мету переформулювати ліберальну теорію міжнародних відносин таким чином, щоб вона стала неідеологічною та неутопічною (Moravcsik, 1997).

"Новий лібералізм" Моравчика відрізнявся від "старого" тим, що він враховував вплив внутрішніх акторів, таких як групи та інститути, на поведінку держави в міжнародних відносинах. Тобто він звертав увагу на те, що у кожній країні існують погляди, інтереси та інститути, які поділяють суспільство чи окремі соціальні групи, які впливають на поведінку держав, формуючи державні переваги. В цьому контексті державні переваги можуть бути визначені як фундаментальні соціальні цілі, які формують стратегії урядів.

Тенденція нового лібералізму, започаткована Моравчиком, ґрунтується на трьох основних припущеннях, що відповідають окремим рівням аналізу.

Перше припущення полягає в тому, що основними учасниками міжнародних відносин є не держави, а окремі люди та соціальні групи, які мають свої інтереси та потреби. Тобто держава має за завдання представляти інтереси своїх громадян на міжнародній арені (Moravcsik, 1997, p. 516).

Друге припущення полягає в тому, що головною роллю держави є представляти інтереси соціальної групи, яка є її основою. Урядовці та державні діячі визначають свої дії на міжнародній арені на основі інтересів цієї соціальної групи. Відповідно, соціальні актори тиснуть на центри прийняття рішень, і це впливає на державну політику. Автор також додає, що міжнародні обставини можуть вплинути на державну стратегію, але не на національні переваги (Moravcsik, 1997, p. 518).

Третє припущення полягає в тому, що міжнародна поведінка держав відображає їхні національні переваги та залежить від змін у структурі цих переваг, що обмежує їхні дії на міжнародній арені. Думки експертів розділяються: деякі вважають, що інтереси держав є суперечливими, інші - збіжними, тоді як інший підхід полягає в тому, що інтереси обмежуються взаємозалежністю з іншими державами на міжнародній арені (Moravcsik, 1997, p. 520).

У своїй роботі він також додає, що держави повинні адаптуватися і формулювати преференції з урахуванням переваг інших країн. Обмеження взаємодії між державами може призвести до того, що держави не отримують те, що вони хочуть.

Водночас хоч ліберальний інтернаціоналізм базується на принципах стриманості та суверенної рівності, та позитивно припускає, що держави можуть подолати обмеження для створення стабільної системи, автори звертають свою увагу на недоліки нового лібералізму, вказуючи на проблеми, з якими стикається цей підхід.

Лібералізм успішно допоміг створити зону миру між ліберальними державами, але в його зовнішній політиці виявилися недоліки, коли йдеться про взаємодію з неліберальними державами. Історичні дані підтверджують, що ліберальні міжнародні відносини, з одного боку, стимулювали ліберальні держави, а з іншого — приводили до необачної агресії проти неліберальних держав у питаннях безпеки та економічної співпраці (Parry, 2021). Мир між ліберальними державами є можливим, але ліберальна зовнішня політика потребує більш обачного і розсудливого підходу до взаємодії з неліберальними державами. Найбільш очевидним впливом лібералізму на зовнішньополітичні відносини ліберальних держав є встановлення миру між ними (Macmillan, 2004). Наприклад, такі країни, як Франція та Англія, постійно ворогували одна з одною, але згодом знайшли мир після приєднання до клубу ліберальних режимів, вирішивши свої суперечки дипломатичним шляхом та довівши вплив лібералізму на зовнішні відносини. Можна зробити висновок, що лібералізм збільшив можливість встановлення миру між собою. Це також свідчить про те, що ліберальне мислення

вплинуло на політичні еліти та громадську думку в ряді західних держав після Першої світової війни.

Автор також зазначав про те, що є розбіжності в альянсах, які пов'язували їх на основі взаємних стратегічних інтересів. Хоча між ліберальними державами існує сепаратний мир, їхні відносини з іншими неліберальними державами є небезпечними через панівну анархію в міжнародній політичній системі. Відповідно, стратегічні альянси між ліберальними та неліберальними державами розірвані, а їхні економічні зв'язки напружені (Parry, 2021). У відносинах між ліберальними та неліберальними державами є підстави для конфлікту, оскільки ліберальні держави не успішно розв'язали проблеми міжнародної співпраці та конкуренції. Тому, як висновок, автор зазначає, що, вірогідно, лібералізм не в змозі запобігти торговому суперництву, а також не зміг гарантувати колективні рішення міжнародної безпеки та добробуту (Parry, 2021).

На думку Люцини Чеховської, з точки зору лібералізму, в сучасному світі зростає роль недержавних акторів у міжнародних відносинах та наднаціональних відносин між одиницями. Суверенітет держави втрачає свою попередню вагу та перестає бути вищою цінністю. Також вона зазначала, що соціальна лояльність поступово переноситься на наднаціональний рівень, що відображається в збільшенні ролі міжнародних організацій та угод. Водночас у сучасному світі, повному мережевих зв'язків, безпека стає важливішою проблемою, тому держави починають утворювати співтовариство безпеки, щоб протистояти загрозам. З цієї точки зору, у міжнародних відносинах стає все менше насильницьких конфліктів, оскільки досягнутий рівень співзалежності, особливо в економіці, що робить такий конфлікт не вигідним. Крім того, «кооперативна» роль міжнародних інституцій, що забезпечують циркуляцію інформації та простір для переговорів, а також мирний устрій ліберальних демократій також допомагають зменшити кількість конфліктів в міжнародних відносинах (Czechowska, 2013).

Підсумовуючи, можемо зазначити, що з точки зору лібералізму, стратегічне партнерство може бути способом співпраці та взаємної довіри між країнами з метою досягнення спільних цілей на основі демократичних принципів, таких як

рівність, свобода та права людини. В цьому контексті стратегічне партнерство може сприяти підтримці демократії, укріпленню міжнародних відносин, створенню більш стійкого та стабільного міжнародного середовища та досягненню спільних цілей, таких як зменшення економічної нерівності та забезпечення миру.

Водночас важливо вказати на те, що важливим і спільним для обох теоретичних підходів є збереження інституційної гнучкості та довгострокових взаємовигідних відносин між партнерами. Таким чином, стратегічні партнерства, на думку Люцини Чеховської, можна охарактеризувати як комбінацію елементів реалістичних альянсів та ліберальних теорій інтеграції. Держави можуть співпрацювати, зберігаючи свою національну автономію та ставлячи свої інтереси на перше місце. Зі свого боку, довгострокова співпраця може підсилити залежності між державами, але все ж таки вона залишатиметься на рівні міжурядових відносин (Czechowska, 2013).

Отже, можна підбити підсумки і вказати, що реалістична та ліберальна теорії міжнародних відносин мають різні підходи до розуміння явища "стратегічного партнерства". Вивчення поняття стратегічного партнерства з точки зору реалізму та лібералізму дозволяє розглянути його як форму міжнародної співпраці, яка базується на обміні ресурсами та забезпеченні національних інтересів кожної сторони. Реалісти більш схильні до прагматичного розгляду таких партнерств як засіб досягнення власних національних інтересів та забезпечення безпеки. Тобто, з одного боку, реалістична перспектива допомагає зрозуміти мотивації країн для укладання стратегічних партнерств, де основними цілями можуть бути збільшення власної влади та впливу на міжнародну арену. Ліберали ж більш налаштовані на довгострокове партнерство, яке спрямоване на спільні цінності та інтереси, що має потенціал створювати стійкі міжнародні відносини на основі співпраці та взаєморозуміння. Відповідно, з іншого боку, ліберальна перспектива допомагає зрозуміти, які конкретні елементи співпраці можуть сприяти досягненню міжнародного співробітництва, в тому числі розвиток економічних, політичних, культурних зв'язків, технічний обмін тощо. Однак обидві теорії можуть знайти

своє застосування у контексті "стратегічного партнерства" в залежності від конкретної ситуації та мети створення такого партнерства.

Розділ 2. Відносини між Україною та Республікою Польща: реалізація стратегічного партнерства з 2014 по 2022 рік

Завдяки різким змінам в Європі наприкінці ХХ століття виникла можливість для створення нових типів відносин між Україною та Польщею як між незалежними державами. У контексті нової геополітичної реальності, обидві країни мали можливість вибрати свій шлях - залишитися в сфері впливу Росії або приєднатися до західних структур. Таким чином, для України стало важливим мати партнерів, які змогли б допомогти їй на міжнародній арені. Польща стала одним з таких партнерів для України, оскільки відносини з цією країною були пріоритетними завдяки важливому місцю Польщі у зовнішній політиці України та її ролі в забезпеченні регіональної безпеки. Для Польщі, зі свого боку, ідея про стратегічний поворот на західну спрямованість та повернення до Європи стала загальною метою більшості політичних сил та суспільства в цілому (Osinska, 2007). В той же час, Польща виявила інтерес до зміцнення своїх відносин з Україною та співпраці в ряді сфер. Важливо зазначити, що розвиток українсько-польського партнерства, як пояснюють українські та польські дослідники, має еволюційний характер і визначається рядом взаємопов'язаних факторів.

Після здобуття Україною незалежності у 1991 році, Польща стала однією з перших країн, яка визнала її державний суверенітет та надала підтримку її європейській та атлантичній інтеграції. У перші роки незалежності відносини між країнами були спрямовані на розвиток торгівлі та економічного співробітництва (Sygidus, Gorbach, Moscicka, Kotowicz, 2016).

У 2000-х роках Польща та Україна почали активно співпрацювати на багатьох інших рівнях, зокрема у сферах культури, освіти, науки, екології та ін. Під час президентства Віктора Ющенка в Україні впродовж 2005-2010 рр. було зроблено значні кроки у розвитку польсько-українських відносин, зокрема у вирішенні спірних питань, пов'язаних зі спадщиною інтервенцій 1939 року та міноритетними правами. Відбулися важливі історичні зустрічі та звернення обох країн до спільної історії, культури та економіки (Сінкевич, 2020). Нові акценти у

відносинах України та Польщі з'явилися внаслідок провалу Вільнюського саміту "Східного партнерства" в 2013 році. Відмова української делегації підписати Угоду про асоціацію з ЄС змусила Польщу переосмислити свою роль як посередника між ЄС та країнами Східної Європи. Незважаючи на це, Польща підтримувала Україну під час революційних подій та активно висвітлювала ситуацію в Україні на міжнародному рівні. Це свідчило про збереження інтересу Польщі до співпраці з Україною та підтримку її євроінтеграційних зусиль.

В цьому контексті велику увагу слід приділити суб'єктивному впливу президентської особистості, адже враховуючи значення президентського фактора у відносинах між Україною та Польщею, і з огляду на малу кількість досліджень, що аналізують цей аспект проблеми, його вивчення є надзвичайно актуальним.

Зважаючи на це, у наступних підрозділах пропонується розглянути основні етапи розвитку відносин в межах договірно-правової бази між Україною та Республікою Польща, а також дипломатичні відносини на рівні президентів країн та МЗС у період з 2014 по 2022 рр.

2.1 Аналіз договірно-правової бази між Україною та Польщею впродовж 2014-2022 рр.

У сучасному світі, характеризованому швидкими змінами та активними міжнародними взаємодіями, створення міцної договірно-правової бази є невід'ємною складовою успішних відносин між країнами. Між Україною та Республікою Польща діє значна кількість міжнародних договорів та угод, складаючи договірно-правову базу, яка налічує 156 чинних документів [1]. В якості основного договору, що заклали фундамент співробітництва, слугує “Договір між Україною і Республікою Польща про добросусідство, дружні відносини і співробітництво”, укладений 18 травня 1992 року [2]. Окрім цього, важливою складовою українсько-польської договірно-правової бази є “Декларація міністрів закордонних справ України та Польщі про принципи створення двостороннього партнерства, що була ухвалена в 1994 році” [3]. Декларація зосереджується на різних аспектах взаємодії, таких як політика безпеки,

економічна співпраця, культурні та наукові зв'язки. У першому пункті документа було чітко зазначено, що “Існування самостійної України має стратегічний вимір для Польщі і є істотним чинником, який сприяє незалежності Польщі так само як існування самостійної Польщі має стратегічний вимір для України”. Цей пункт й усі інші підтверджує взаємне розуміння та довіру між Україною та Польщею, що відіграє важливу роль у зміцненні стосунків між цими країнами, сприяє політичній стабільності та економічному розвитку в регіоні. Разом із тим, у травні 1996 року була підписана “Спільна заява "До порозуміння і єднання””, яка позначила новий етап у відносинах між Україною та Польщею. У заяві використовується термінологія "стратегічних партнерів", і вона демонструє спільну позицію сторін з приводу регіональної та глобальної безпеки, а також проєвропейської та євроатлантичної інтеграції [4].

У цьому контексті особливо важливо дослідити та проаналізувати розвиток документо-договірної бази у відносинах між Україною та Польщею протягом періоду з 2014 по 2023 роки. В підрозділі увага зосереджена на аналізі ключових угод, меморандумів, договорів та декларацій в таких галузях, як економіка, безпека, військова співпраця, культура та освіта, що були підписані обома країнами.

Перш за все, варто зазначити угоди та меморандуми, що стосуються економічної галузі. В 2014-2015 роках були підписані угоди про відкриття міжнародних пунктів пропуску для автомобільного сполучення на українсько-польському державному кордоні, а саме: "Грушів-Будомеж", "Угринів - Долгобичув", що свідчать про згоду та співробітництво між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща щодо створення нових місць пропуску для автомобільного руху між обома країнами, а також про бажання обох країн поліпшити транспортні зв'язки та сприяти зручному перетину кордону для автомобільного руху [5][6].

У 2017 році було підписано “Угоду про співробітництво між Національним антикорупційним бюро України та Центральним антикорупційним бюро Республіки Польща” [7]. В цілому, ця Угода була важливим кроком у зміцненні

боротьби з корупцією та підвищенні ефективності антикорупційних заходів в обох країнах. Вона відображає зобов'язання обох сторін працювати разом для забезпечення чесності, прозорості та позитивного управління в державному секторі.

Згодом у 2018 році було ухвалено Меморандум про взаєморозуміння у сфері промислової власності між Міністерством економічного розвитку і торгівлі України та Патентним відомством Республіки Польща" [8]. Цей меморандум встановлює механізми співробітництва та обміну інформацією між Україною та Польщею у сфері промислової власності. Він має на меті сприяти покращенню охорони інтелектуальної власності, включаючи патенти, винаходи, промислові зразки та товарні знаки. Також обидві сторони зобов'язуються обмінюватися досвідом, інформацією та кращими практиками з метою покращення захисту промислової власності та створення сприятливих умов для інноваційного розвитку та торгівлі між обома країнами.

У 2022 році в Кракові було ухвалено "Меморандум про співпрацю в експорті та імпорті українських товарів", що свідчить про намір української сторони співпрацювати з іншими країнами щодо збільшення обсягів торгівлі та розширення експортно-імпортних можливостей. Цей меморандум встановлює рамки та принципи співробітництва з партнерами з метою сприяння економічному зростанню, розвитку міжнародної торгівлі та стимулювання зовнішньоекономічних зв'язків України [9]. Меморандум передбачає обмін інформацією про товари, включаючи їхню якість, характеристики, ціни та умови поставок. Він також вказує на важливість експорту та імпорту для економічного зростання країни та підтримки конкурентоспроможності українських товарів на міжнародному ринку.

Окрім цього було ухвалено "Меморандум між Україною та Республікою Польща про поглиблення співробітництва у залізничній сфері", що свідчить про бажання України та Польщі спільно працювати над зміцненням інфраструктурних зв'язків і залученням нових інвестицій до галузі залізничного транспорту, що може

сприяти поліпшенню торговельних відносин між країнами, забезпеченню більш швидкого та надійного транспортного сполучення [10].

У цьому ж році було також ухвалено “Меморандум про взаєморозуміння у сфері кіберзахисту між Міністерством цифрової трансформації України, Укрспецзв’язком та Міністерством цифризації РП”. Цей меморандум встановлює основні засади співробітництва та передбачає обмін інформацією, спільну розробку і реалізацію заходів, спрямованих на забезпечення кібербезпеки, виявлення та протидію кіберзагрозам, а також спільну підготовку та навчання фахівців в цій галузі [11].

Також у 2022 році було ухвалено “Меморандум про взаєморозуміння між Міністерствами аграрної політики, Міністерствами інфраструктури України та Польщі, яким передбачається будівництво трубопроводу Ягодин (Україна) - морський порт м.Гданськ (Польща) для транспортування рослинної олії”. Цей меморандум може сприяти поліпшенню логістичних можливостей та забезпеченню швидкого та ефективного перевезення рослинної олії з України до морського порту в Польщі. Це зі свого боку сприятиме розширенню можливостей експорту для українських сільськогосподарських підприємств та сприятиме їхньому розвитку [12].

Надалі варто згадати договори та угоди, що були підписані в межах цього періоду і стосуються безпеки та військової співпраці. Важливою подією було підписання “Угоди між Урядом Литовської Республіки, Урядом Республіки Польща та Кабінетом Міністрів України стосовно створення спільної військової частини”, що була ратифікована в 2015 році, а згодом відредагована у 2017 році. Створення спільної військової частини може включати об'єднання військових потужностей, обмін досвідом, спільні навчання та спільні операції в разі потреби. Ця угода свідчить про бажання Литви, Польщі та України спільно створити військову формацію для спільних оборонних цілей, що підтверджує готовність трьох країн поглиблювати військове співробітництво і може мати значний вплив на безпеку та стабільність в регіоні [13].

У 2017 році було підписано “Технічну угоду між Міністерством оборони України та Міністерством Національної оборони Республіки Польща щодо реалізації заходів військової підготовки Збройних Сил України”. Ця угода створює формальний механізм співробітництва та обміну технічною експертизою між військовими відомствами України та Польщі. Вона передбачає обмін досвідом, найкращими практиками та технічними знаннями у сфері військової підготовки, що свідчить про те, що обидві сторони зобов'язуються спільно працювати над підвищенням якості та ефективності підготовки українських Збройних Сил [14].

Згодом було підписано “Генеральну угоду між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про співробітництво у сфері оборони у 2018 році”. Ця угода є офіційним рамковим документом, що встановлює основи співпраці між Україною та Польщею у галузі оборони та військово-технічного співробітництва [15]. Генеральна угода вказує на намір країн розширити обмін інформацією, досвідом та технологіями у сфері оборони, а також вона створює основу для спільного розроблення і реалізації проектів, співробітництва у військовому навчанні, взаємних візитів, організації спільних військових вправ та інших заходів, спрямованих на зміцнення взаємодії у сфері оборони.

Наступні договори та угоди, які було проаналізовано, стосуються галузі культури та освіти. В 2015 році було підписано “Угоду між Міністерством освіти і науки України та Міністром національної освіти Республіки Польща про співробітництво в галузі освіти”. Ця угода встановлює рамки співробітництва між двома країнами в галузі освіти і націлено на обмін досвідом, знаннями та кращими практиками [16]. Вона може включати спільні проекти, обмін студентами та викладачами, організацію спільних наукових досліджень, а також розвиток академічних зв'язків між університетами та навчальними закладами обох країн. Це може сприяти зростанню рівня освіти в обох країнах, покращенню доступу до якісної освіти та сприяти взаємному розумінню і культурному обміну між студентами та педагогами обох країн.

В цьому ж році було також підписано “Договір між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про Українсько-Польську Раду обміну

молоддю”. Цей договір створює Українсько-Польську Раду обміну молоддю як орган, що сприяє розвитку контактів і обміну між молоддю обох країн [17]. Він може включати обмін студентами, молоддю, волонтерами та молодіжними організаціями. Рада може організовувати спільні проекти, заходи та ініціативи для зміцнення зв'язків між молоддю України та Польщі. Підписання цього договору свідчить про важливість співробітництва та обміну молоддю між двома країнами. Метою договору є підтримка розвитку та навчання молоді, обмін ідеями та досвідом, а також зміцнення партнерства та співробітництва між молодіжними громадськими організаціями обох країн.

Згодом уже тільки в 2022 році було підписано ряд документів щодо співпраці в галузі освіти та культури. З-поміж них було ухвалено “Меморандум про співпрацю в реалізації проекту "Досліджуй науку українською" між Малою Академією Наук України та Центром науки Коперник”, що свідчить про намір спільно співпрацювати в проведенні проекту з популяризації науки українською мовою [18]. Метою проекту є допомога тимчасово переміщеним українським дітям знайомитися з науковими проектами в Польщі.

В кінці року було підписано “Угоду про обмін студентами факультету політології Варшавського університету і Центру Європи та факультету міжнародних відносин Львівського національного університету ім. І. Франка”, “Угоду про міжнародне співробітництво між Варшавським університетом та факультетом соціальних наук та технологій Національного університету «Києво-Могилянська академія»”, а також було ухвалено “Меморандум про взаєморозуміння між Варшавським університетом та Національним педагогічним університетом ім. М. Драгоманова”. Ці документи свідчать про намір та бажання університетів обох країн зміцнити співпрацю в галузі освіти та науки, а також підкреслюють важливість академічного обміну, розширення міжнародного досвіду та сприяння міжкультурному розумінню студентів [19][20][21].

Також важливим стало підписання “Меморандуму між Міністерством культури та національної спадщини Республіки Польща та Міністерством культури та інформаційної політики України про співробітництво у сфері

національної пам'яті у 2022 році”. У Меморандумі передбачається співпраця між державами щодо розшуку, ексгумації, поховання, вшанування, легалізації, відновлення та юридичного захисту місць пам'яті та поховань [22]. Це буде здійснюватись шляхом утворення спільної робочої групи українсько-польських експертів, які будуть виконувати спільні домовленості та зобов'язання. Меморандум свідчить про важливість і цінність культурного співробітництва між Україною та Польщею, а також про бажання обох країн зберегти і передати майбутнім поколінням свою національну пам'ять і історію.

Враховуючи вищезазначене, варто також розглянути кілька пунктів з нової Стратегії зовнішньополітичної діяльності України, яка була ухвалена 2021 року [23]. Деякі пункти вказують на наявність певних пріоритетів у зовнішньополітичній діяльності України та спрямовані на розвиток відносин з різними країнами, включаючи Польщу. Основні пункти, які стосуються відносин України та Польщі, включають:

111. Стратегічне партнерство з Республікою Польща в європейському, євроатлантичному, регіональному та двосторонньому вимірах є одним із головних пріоритетів зовнішньополітичної діяльності України.

112. Наявність значної української національної меншини в Республіці Польща зумовлює підвищену увагу до питань захисту їх прав і інтересів у цій державі. Україна відкрита для двостороннього діалогу з питань історичної пам'яті з метою подолання наявних стереотипів та покращення співпраці.

120. Перспективним є розвиток тристороннього співробітництва між Україною, Республікою Польща і Литовською Республікою у форматах Люблінського трикутника, Міжпарламентської асамблеї Україна – Польща – Литва та військового компонента. Це означає, що Україна прагне спільно працювати з Польщею та Литвою над важливими проектами у безпековій, енергетичній, військовій, торговельно-економічній сферах.

Зазначені пункти свідчать про намір України сприяти розвитку відносин між країнами, спільним проектам, зміцненню безпеки та обороноздатності, а також забезпеченню економічного та регіонального співробітництва.

Зі свого боку, Польща так само мала деякі пункти у своїй зовнішньополітичній стратегії 2017-2021 років, що стосувались польсько-українських відносин [24]. Основні питання, що стосуються України, включають:

1. Співпраця в рамках оновленого Східного партнерства: Польща визначає як принципово важливе завдання формулювання амбітної пропозиції співпраці з Україною та іншими країнами Східної Європи.

2. Агресія Росії проти України: Польща підтримує запровадження економічних санкцій проти Росії та адаптацію військового потенціалу НАТО для забезпечення безпеки в регіоні.

3. Підтримка європейської архітектури безпеки: Польща акцентує увагу на зміцненні довіри та підтримці принципів ОБСЄ в рамках європейської безпекової архітектури.

4. Підтримка політики відкритих дверей Північноатлантичного альянсу та Європейського Союзу: Польща підтримує співпрацю з Україною та іншими країнами Східної Європи у сфері безпеки та підсилення їх стійкості до кризових ситуацій.

5. Польсько-литовсько-українська військова співпраця: Польща продовжує співпрацю з Литвою та Україною в рамках спільної бригади та сприяє її розвитку.

Ці пункти свідчать про бажання Польщі підтримувати співпрацю та зміцнювати відносини з Україною шляхом підтримки її стійкості до внутрішніх і зовнішніх викликів, активної участі у спільних оборонних і безпекових ініціативах, а також сприяння в розвитку військової співпраці. Ці кроки в рамках зовнішньополітичної стратегії Польщі сприяли покращенню відносин між Польщею та Україною та спільному зміцненню безпеки та стабільності в регіоні Східної Європи.

Підсумовуючи, можна зазначити, що документо-договірна база відіграє важливу роль у сприянні стабільності, взаєморозумінню та співробітництву між Україною та Польщею. Цей період був характеризований значними змінами та викликами, такими як політичні перетворення, економічні реформи та геополітичні турбулентності. Вивчення та аналіз документо-договірної бази між

Україною та Польщею за період з 2014 по 2022 роки дозволяє отримати глибше розуміння сутності відносин між цими двома країнами, виявити основні тенденції та досягнення, а також визначити проблеми та перспективи подальшого розвитку співробітництва.

2.2 Аналіз дипломатичних відносин між Україною та Республікою Польща на рівні президентів та МЗС у 2014-2022 рр.

Відносини між країнами відіграють важливу роль у формуванні геополітичного, економічного та культурного ландшафту світу. Особливо це стосується дипломатичних зв'язків, які визначають тон і напрям розвитку відносин між державами. Один з таких важливих діалогів відбувався між Україною та Республікою Польща протягом періоду з 2014 по 2022 роки. У цьому підрозділі було досліджено дипломатичні відносини між Україною та Польщею, враховуючи ключові події, зустрічі, телефонні розмови, заяви та можливі суперечливі питання, що відбулися протягом цього періоду. Розкриття різних аспектів цих відносин надає можливість отримати глибше розуміння динаміки міжнародних зв'язків між двома країнами, а також їхнього впливу на регіональну та глобальну політичну ситуацію.

2.2.1 Аналіз дипломатичних відносин між країнами на рівні МЗС у 2014-2022 рр.

З 2014 року на усіх міжнародних майданчиках Республіка Польща рішуче обстоювала необхідність посилення тиску на російську сторону з метою відновлення територіальної цілісності України у міжнародно визнаних кордонах. Так, у березні-квітні цього ж року Польща зробила чотири важливі заяви, в якій вона виступала проти порушення територіальної цілісності України та військових дій Росії [25]. Країна закликала до дотримання міжнародного права та резолюції

ООН, засуджувала агресивні дії Росії та вимагала політичного врегулювання конфлікту. Польща підтримала український народ та закликала до поваги суверенітету та територіальної цілісності України, виступаючи проти російської агресії. Ці заяви свідчать про солідарність між країнами та їхнє прагнення до збереження стабільності та мирного врегулювання конфлікту.

У 2015 році Республіка Польща висловила занепокоєння щодо виведення українських військ з Дебальцево та розчарування щодо рішення російського суду щодо українських активістів Сенцова і Кольченка, вказуючи на порушення Мінських домовленостей та відсутність юрисдикції російських судів у цих справах [25]. Польща підтримувала заклики на дотримання домовленостей та звільнення громадян України, підтримувані міжнародною спільнотою та правозахисними організаціями. Такі дії підсилювали міжнародний тиск на росію та підкреслювали необхідність дотримання угод та звільнення українських громадян, що знаходяться під політичним та юридичним переслідуванням.

Наступного року, 19 вересня, однією з важливих заяв стало те, що Міністерство закордонних справ Польщі відмовилося визнати результати парламентських виборів до Державної Думи РФ, що відбулися на території Криму [25]. Відмова визнати ці результати підтверджувала позицію Польщі та міжнародної спільноти щодо незаконної анексії Криму Росією. Ця дія також сприяла засудженню анексії та підтримці суверенітету та територіальної цілісності України, вказуючи на нелегітимність виборів з окупованих територій та необхідність оцінки їх міжнародними спостерігачами.

У лютому 2017 року Міністерство закордонних справ РП висловило серйозне занепокоєння щодо погіршення гуманітарної та безпекової ситуації в зоні конфлікту на Донбасі, зазначаючи про загибель українських солдатів та руйнування важливої інфраструктури. У цій заяві вкотре наголошувалось про вимогу припинити військові дії та про виконання Мінських угод [25]. Також вони закликали до активізації міжнародних зусиль для врегулювання конфлікту та запобігання подальшим жертвам. Такі дії свідчать про підтримку Польщі, а також про бажання залучити більше уваги та підтримки для врегулювання конфлікту та

запобігання подальшим жертвам. Окрім цього, у 2017 році Польща здійснила ще дві заяви, в яких йшлося, як і раніше, про невизнання анексії Криму та заклик до росії припинити агресію. Міністерство закордонних справ Польщі також висловлювало надії на повне дотримання угоди про припинення вогню, включаючи повернення росією до Спільного центру з контролю і координації, з якого остання вийшла 19 грудня того ж року [25]. Підсумовуючи, можна зазначити, що всі ці дії свідчать про активну позицію Польщі в підтримці України та розв'язанні конфлікту на Донбасі.

В березні 2018 року Польща знову висловила свою підтримку Україні та засудила анексію Криму росією, а також закликала міжнародну спільноту продовжувати накладати санкції та ізолювати країну, доки росія не повернеться до дотримання міжнародного права. Вже у травні Польща заявила про те, що дії Росії, зокрема будівництво кримського мосту та проведення незаконних виборів на окупованому Донбасі, є порушенням міжнародного права і ускладнюють мирне врегулювання конфлікту, суперечачи заявам про бажання миру [25]. Країна закликала Росію утриматися від порушень територіальної цілісності України та підтримувала резолюцію ООН, яка визнає незаконними так звані «референдуми незалежності» в Криму. Також в листопаді цього ж року наголошувалось на необхідності солідарної реакції союзу та обмежувальних заходів з боку партнерів для стримування подальших незаконних дій. Отже, дії Польщі, такі як підтримка України, засудження анексії Криму та заклик до накладання санкцій та ізоляції Росії, свідчать про те, що Польща стоїть на боці України і прагне відновлення міжнародного порядку та мирного врегулювання конфлікту. Також це свідчить про готовність Польщі вжити обмежувальних заходів та спільну реакцію з міжнародними партнерами для стримування подальших незаконних дій Росії.

Згодом, у квітні 2019 року, Польща послідовно засуджувала політику "паспортизації" Росії на окупованому Донбасі, яка порушувала Мінські домовленості та загрожує територіальній цілісності України, і закликає Росію припинити ці дії [25]. У вересні цього ж року Польща визнає незаконність виборів в Криму, підтримує незалежність та територіальну цілісність України і звертає

увагу на порушення прав людини в Криму, закликаючи до міжнародної солідарності. Польща активно працювала над врегулюванням конфлікту та виконанням Мінських домовленостей. Ці заяви підкреслюють важливість мирного вирішення ситуації та підтримку Польщі у зусиллях забезпечити стабільність та безпеку в регіоні.

Взимку 2020 року МЗС РП вкотре висловлювала свій осуд щодо агресії рф на Донбасі та окупації Криму. Також Польща знову наголошувала на необхідності виконання Мінських домовленостей задля припинення агресії на Донбасі. Влітку цього ж року Польща, як і раніше, висловлювала занепокоєння щодо незаконних дій Росії, таких як проведення "виборів" на окупованій території Криму та видавання паспортів на Донбасі, і закликала до міжнародної солідарності у боротьбі проти цих дій [25]. Крім того, відбувся знаковий візит до Польщі глави МЗС України Дмитра Кулеби, під час якого разом з польським та литовським колегами в Любліні започатковано важливий політичний формат – Люблінський трикутник. Тепер Люблінський трикутник інституціоналізував співпрацю на рівні зовнішньополітичних відомств та Рад національної безпеки цих країн. Ця платформа є перспективною для поглиблення співробітництва не лише між зовнішньополітичними органами, але й іншими органами державної влади, а також сприятиме збільшенню міжнародних контактів між людьми (Дешиця, 2020).

Весною та восени 2021 року МЗС РП продовжувало активно виступати проти незаконної анексії Криму росією, засуджувало порушення прав людини та спроби підірвати демократичні цінності, та підтримувало територіальну цілісність України [25].

Така активна 8-річна підтримка Польщі в контексті агресії рф в Україні свідчить про стійку позицію Польщі у відношенні до конфлікту та її непохитну підтримку України. Водночас, Польща активно засуджувала протягом всіх цих років порушення прав людини, мілітаризацію та незаконну окупацію Криму, а також намагається міжнародною солідарністю залучити увагу до цих проблем.

З початку повномасштабного вторгнення росії в Україну Польща була і досі залишається одним із найактивніших союзників для країни. У перший день війни,

24 лютого 2022 року, МЗС РП засудило жорстоку агресію Росії в Україні, адже цей напад суперечить міжнародному праву і цивілізованим цінностям. Польща, зі свого боку, була однією з найактивніших країн, що боролась на інформаційно-дипломатичному фронті пліч-о-пліч з Україною, спонукаючи інші країни підтримувати та допомагати Україні. Це яскраво було помітно у виступах і заявах групи країн-партнерів на підтримку України [26]. 28 лютого 2022 року група країн Балтії та Східної Європи написали Відкритий лист президентів Болгарії, Чехії, Естонії, Латвії, Литви, Польщі, Словаччини, Словенії щодо підтримки пришвидшеного вступу України в ЄС [27]. Це свідчить про те, що ці країни визнають значення України як потенційного члена ЄС і вірять у її здатність виконати необхідні реформи та стандарти, щоб стати членом ЄС. Надалі 15 березня Прем'єр-міністри Словенії, Республіки Польща, Чеської Республіки зробили спільну заяву на підтримку України, і згодом вже 21 березня представники парламентів 13 держав та ЄС, з-поміж яких була Польща, зробили заяву щодо необхідності модернізації системи ППО України [28], [29]. 3 травня 2022 року Польща та Литва зробили спільну заяву, де висловили свою солідарність із Україною, а також зазначили про те, що вони є тими двома країнами, які найбільше залучені до підтримки нашої держави. Також було зазначено про те, що “Варшава та Вільнюс виступали за перспективу членства України в ЄС ще до того, як Росія жорстоко вторглася в Україну”, що свідчить про активну підтримку з їхнього боку щодо європейської інтеграції України [30]. Згодом до них приєдналися й інші країни, а саме Глави Комітетів у закордонних справах парламентів 10 країн, із заявою щодо надання Україні статусу кандидата в ЄС [31]. Протягом осіннього періоду 2022 року Польща разом із іншими країнами-партнерами України засуджували російські дії на тимчасово незаконно окупованих територіях, що можна було помітити в Спільних заявах країн 30 вересня і другого жовтня [32], [33].

Отже, у період з 2014 по 2022 роки відносини між Україною та Польщею на рівні МЗС були досить активними і спрямованими на підтримку та співробітництво між двома країнами. Ключові аспекти цих відносин включають:

1. Підтримка суверенітету та територіальної цілісності України: Польща була одним з активних учасників міжнародних зусиль щодо підтримки України під час конфлікту на сході країни та підтримки санкцій проти Росії. Обидві країни регулярно проводили консультації та спільні зустрічі на рівні МЗС з метою координації позицій та підтримки української сторони.

2. Економічне співробітництво: Обидві країни активно сприяли розвитку двосторонньої торгівлі, інвестицій та підприємництва. МЗС відігравали важливу роль у забезпеченні сприятливого економічного клімату та укладанні договорів про співробітництво між двома країнами.

3. Культурний та гуманітарний обмін: Україна та Польща підтримували активний культурний та гуманітарний обмін, включаючи обмін студентами, митцями, вченими та інтелектуалами. МЗС відіграли роль у сприянні цьому обміну, зокрема шляхом укладання угод та сприяння взаємному візовому спрощенню.

4. Співробітництво в рамках міжнародних організацій: Україна та Польща активно співпрацювали на міжнародній арені, зокрема в рамках Європейського союзу, Організації Об'єднаних Націй та інших міжнародних форумів. МЗС обидвох країн взаємодіяли для забезпечення спільних позицій та підтримки важливих ініціатив на міжнародній арені.

Відносини між Україною та Польщею на рівні МЗС були активними та різноманітними і відображали загальну прагнення до співробітництва та розвитку двостороннього партнерства.

2.2.2 Аналіз дипломатичних відносин між країнами на рівні президентів у 2014-2022 рр.

Після Революції гідності та відходу президента Януковича, відносини між Польщею та Україною посилилися на рівні політичних еліт. У зв'язку з глобальними геополітичними викликами і з метою збереження накопиченого потенціалу, відносини між Україною та Польщею призначені для зміцнення та подальшого розвитку в позитивному напрямку.

В червні 2014 року, як прояв великого зацікавлення України у співробітництві з Польщею та визнання внеску Польщі в демократичні зміни в Україні, Варшаву відвідав новообраний Президент П.Порошенко. Згодом відбувся державний візит П.Порошенка до Варшави, де Президент України виступив на спільному засіданні Сейму та Сенату Республіки Польща та був присутній при підписанні ратифікованої Угоди про асоціацію України з ЄС. Під час візиту було продемонстровано позитивне ставлення Польщі до України та готовність розвивати співпрацю. Його виступ слухали депутати двох палат польського парламенту, члени уряду та президент. Зі свого боку, Президент Польщі Б. Коморовський пообіцяв продовжувати підтримку євроінтеграційних прагнень України й надавати їй допомогу (Чорна, 2016). Також як зазначив Б. Коморовський, такі ситуації, коли президент іншої країни виступає в парламенті Польщі, трапляються вкрай рідко (K. Sygidus, O. Gorbach, D. M. Moscicka, W. Kotowicz, 2016). Водночас під час цього візиту президент Польщі Б. Коморовський висловив свою підтримку Україні, заявивши, що "не може бути свободи без солідарності з Україною" (Чорна, 2016). Це не вперше президент Польщі зазначає подібне, адже ще 1993 року польський президент Л. Валенса заявив, що „без незалежної України незалежна Польща неможлива”, що свідчить про чіткий меседж щодо важливості України для Польщі (Митрофанова, 2006).

Після приходу до влади Президента А. Дуди у серпні 2015 року та перемоги партії "Право і справедливість" у жовтні 2015 року на виборах до парламенту, польська політика щодо України була неоднозначною. Проте, перший візит Президента РП А. Дуди 14-15 грудня 2015 року до України після його обрання викликав значний інтерес і створив сподівання на покращення взаємин. У Польщі очікували глибоких реформ в Україні, які забезпечать її незалежність та наблизять до інтеграції з Європою та НАТО.

Важливим протягом всіх років незалежності країн було питання історичної спадщини. Власне, підсумовуючи двадцятирічний період української незалежності, можна з упевненістю констатувати, що обидва народи, українці та поляки, зробили значний прогрес у подоланні негативних історичних проблем.

Однак, подальші події показали, що сподівання української сторони на розгляд міжнародного примирення щодо подій на Волині під час Другої світової війни були передчасними. Після приходу до влади партії “Право і справедливість” згодом знову були повернені обговорення українсько-польської історії, зокрема питання УПА та Волинської трагедії 1943 року з польської сторони. Важливо зазначити, що перспективи співіснування та співпраці між Україною та Польщею, як на державному рівні, так і серед громадськості, значною мірою залежали і залежатимуть від історичного примирення між двома народами. Вже існують приклади спільної ініціативи з цього приводу. Наприклад, у 2005 році Президент України Віктор Ющенко та президент Польщі Олександр Кваснєвський взяли участь у відкритті та освяченні меморіалу воїнам Української галицької армії і Цвинтаря орлят (польських військових поховань 1918-1920 років) на Личаківському цвинтарі у Львові (К. Sygidus, O. Gorbach, D. M. Moscicka, W. Kotowicz, 2016). 17 грудня 2014 року, під час свого виступу у Варшаві перед обома палатами польського парламенту та за присутності польського президента Броніслава Коморовського, прем'єр-міністра Польщі Еви Копач та членів уряду Польщі, президент Петро Порошенко звернувся до поляків з проханням про пробачення за Волинську трагедію [34]. Після цього, на початку червня 2016 року відомі українці, включаючи президентів Леоніда Кравчука та Віктора Ющенка, висловили відкрите Звернення до Польської держави та всього суспільства, в якому були слова "пробачаємо та просимо про вибачення", що викликало резонанс в українському суспільстві [35]. Зі свого боку, 22 липня 2016 року Сейм Республіки Польща проголосував за постанову «Про встановлення 11 липня Дня пам'яті поляків, жертв геноциду, вчиненого ОУН-УПА». Постанова польського сейму фактично зруйнувала всі попередні досягнення політичних інституцій України та Польщі в процесі міжнародного примирення, повертаючи до суспільства старі соціально-історичні уявлення та стереотипи.

Власне, ця дата, 22 липня 2016 року, стала новим переломом у польсько-українських міжнародних відносинах: взаємні обвинувачення, що були підкріплені й підпалювані нинішньою польською владою, швидко переросли у

конфліктні ситуації, такі як напади на українських студентів та робітників в Польщі, обстріли Консульства Республіки Польща в Луцьку 29 березня 2017 року. Також фільм В. Смаржовського "Волинь", який вийшов на екрани в жовтні 2016 року, ще більше підкріпив міжнаціональну ворожнечу (Стрільчук, 2018)

У 2018 році, у 75-ту річницю, президенти обох країн вшанували пам'ять жертв Волинської трагедії, але польська сторона відмовилася брати участь у спільних акціях. Президент Дуда визначив міжнародне протистояння як "етнічну чистку", і водночас закликав будувати відносини з Україною на історичній правді і не думати про реванш (Strilchuk, 2019). Президент Порошенко, зі свого боку, Україна розраховував на внесення змін у польський закон про Інститут національної пам'яті та перегляд ставлення до українців, а також закликав до історичного дослідження подій 1943-1944 років спільною групою науковців (Strilchuk, 2019). Вони обговорили потребу змін у польському законі про Інститут національної пам'яті та важливість побудови відносин на основі правди і без реваншу. Президенти підкреслили спільний досвід боротьби за свободу проти російської агресії та необхідність уникати конфліктів між народами.

У 2020 році попри несприятливу епідемічну ситуацію двосторонній діалог, зокрема й на найвищому рівні, залишався доволі інтенсивним. Президент Володимир Зеленський заявив під час спільного інтерв'ю із президентом Польщі Анджеєм Дудою для каналів Україна 24 та TVP про те, що політичний контекст у питанні історичної пам'яті між Україною та Польщею знято, і "цим займатимуться професіонали-історики, а не політики" [36]. Він додав, що був дуже відкритий із Дудою у питанні історичної пам'яті і вони домовилися пройти всі ці питання, тому що "ми є сусіди і будемо сусідами назавжди". Також Президент наголосив, що у майбутньому між Україною та Польщею не повинно бути історичних суперечок [36].

Це, власне, свідчило про зміну підходу до розвитку українсько-польських відносин після 2020 року. Президенти України та Польщі, Володимир Зеленський та Анджеє Дуда, заявили про зняття політичного контексту у питанні історичної пам'яті і передачу його на розгляд професіоналам-історикам. Обидва лідери

висловили відкритість і бажання вирішити ці питання, підкреслюючи важливість добросусідських відносин між двома країнами. Заяви Президента Зеленського свідчать про намір зберігати мир і сприяти співпраці між Україною та Польщею, без наявності історичних суперечок.

Після цього, у наступних роках, обидві країни продовжували сприяти діалогу та співпраці, зокрема шляхом проведення зустрічей президентів, розширення торгівельних та економічних зв'язків, а також спільних культурних та освітніх проєктів. При цьому, українсько-польські стосунки продовжували зосереджуватися на зміцненні взаєморозуміння, співробітництва та вирішенні спільних проблем на основі принципів добросусідства та взаємовигоди.

Після 24 лютого 2022 року, коли Росія розпочала повномасштабне вторгнення до України, відносини між Україною та Польщею зазнали певних змін. Польща виступила одразу ж на підтримку України, засуджуючи агресію росії та надаючи допомогу у вигляді гуманітарної та військової підтримки. Обидві країни підсилили співробітництво в області безпеки, оборони та обміну інформацією. Президенти мали 17 телефонних розмов впродовж першого місяця воєнних дій росії проти України, а вже 13 квітня Анджей Дуда разом із президентами країн Балтії вперше відвідав Київ, а також Бучу та Бородянку, з моменту 24 лютого 2022 року. Впродовж року президенти активно вели комунікацію одне з одним, проводили спільні зустрічі, де транслювали світові масштаб проблеми війни та єдність України та Польщі в питанні територіальної цілісності України, підтримки її суверенітету, а також зміцнення безпеки в регіоні. Протягом 2022 року країни продовжували взаємодіяти і шукати спільні рішення в різних міжнародних форумах та організаціях. Загалом, відносини між Україною та Польщею після 24 лютого 2022 року зазнали подальшого зміцнення та поглиблення відносин, засновані на взаємній підтримці, солідарності та спільних цілях.

Отже, на рівні президентів у період з 2014 до 2022 року відносини між Україною та Польщею можна охарактеризувати як активні та сприятливі, хоч і були певні непорозуміння. Історичний конфлікт, який мають ці країни, полягає в тому, що обидві сторони висувують претензії та мають різні погляди на кількість

жертв. Це призводить до напруги у відносинах між державами через політичне маніпулювання історичною пам'яттю. В цьому контексті важливо врахувати, що у польському суспільстві питання Волині є живим, і воно постійно викликає емоційну реакцію, тоді як для українського суспільства воно є менш значущим, порівняно з протистоянням з Росією та СРСР (Strilchuk, 2019).

Незважаючи на те, що спірне історичне питання стало знову актуальним, Польща, як сусідня країна та член Європейського союзу, виявляла підтримку України у контексті конфлікту на сході країни та анексії Криму, а згодом і після початку війни росії проти України. Обидва президента зосереджувалися на розвитку двосторонніх відносин та підтримці України у міжнародних форумах.

Президенти України та Польщі, Петро Порошенко та Броніслав Коморовський (2014-2015) та пізніше Володимир Зеленський та Анджей Дуда (2015-2022), здійснювали взаємні візити, зокрема, для обговорення питань безпеки, економічного співробітництва, енергетики та інших сфер. Обидва боки акцентували увагу на значенні політичного діалогу, сприянні економічному зростанню та підтримці реформ в Україні. З-поміж досягнень варто виокремити Асоційоване членство України в ЄС, яке набуло чинності з 1 січня 2016 року, а також зони вільної торгівлі та безвізового режиму з країнами ЄС, що сприятимуть подальшому наближенню між Україною та Польщею.

В цілому, президенти України та Польщі у цьому періоді проявляли бажання підтримувати та розвивати стратегічне партнерство між країнами, сприяючи спільним інтересам і зміцненню добросусідських стосунків.

Розділ 3. Оцінка стану партнерства між Україною та Республікою Польща у 2014-2022 роках

Конкретний випадок стратегічної співпраці можна розглядати як циклічний процес, що складається з формування, реалізації та оцінки. Крім того, стратегічне партнерство розглядається як постійний процес, який включає в себе внутрішні фактори (спільне бачення міжнародної структури, спільні цінності, ідеологія, інтереси, цілі, зобов'язання, очікування, підтримка, комунікація, інституції, сфери співробітництва) та зовнішні чинники (зміни в міжнародній структурі або владі держави, формування або розрив інших стратегічних партнерств і загрози безпеці) (Gajauskaitė, I., 2013).

Взаємне зобов'язання розвивати стратегічні відносини на взаємну вигоду та оцінка зацікавленості і мотивації партнерів у досягненні спільних стратегічних цілей є ключовими етапами у формуванні стратегічного партнерства. Також важливо враховувати сумісність національних інтересів, цінностей, ідеології та інших факторів між партнерами та необхідно реагувати на виклики міжнародного середовища, спільні загрози безпеці. Однакові стратегічні інтереси є ключовими чинниками для формування стратегічного партнерства, а офіційна угода дозволяє інституціоналізувати відносини та забезпечує координацію дій між партнерами, адже комунікація та співпраця відбуваються через створення механізмів та інституційних структур, що гарантують стабільність стратегічної співпраці.

Ефективність стратегічного партнерства вимірюється здатністю формувати нові спільні цілі та враховувати зміни на міжнародній арені, цінності, інтереси, владу та інші фактори. Проблеми, такі як зміна інтересів, приховані мотиви, дисбаланс та негативна оцінка вигоди, можуть призвести до розпаду партнерства. Довготривалість та ефективність залежать від оновлення стратегічних цілей, оцінки співпраці та трансформації партнерства. Водночас постійний перегляд сприяє зміцненню зв'язків та реалізації стратегічних інтересів через міжнародне співробітництво, а оцінка допомагає вдосконалити та поглибити партнерство, аналізувати зміни та результати, та підвищувати інтенсивність співпраці.

Як було вже зазначено в першому розділі, Єва Гаяускайте поділила інтенсивність стратегічного партнерства на три категорії: формальне партнерство, релевантно-формальне партнерство та реально-ефективне партнерство (Gajauskaitė, I., 2013). Кожна категорія має свої індикатори і дозволяє оцінити етапи формування, реалізації та оцінки партнерства:

1. Формальне стратегічне партнерство: політична/дипломатична формальність без значного співробітництва і результатів.
2. Формально-релевантне стратегічне партнерство: співробітництво з фокусом на безпеці та інтересах, але обмежене і залежить від мотивації партнерів.
3. Ефективне стратегічне партнерство: взаємовигідне співробітництво національних інтересів, з підтримкою, спільними цілями та досягненням загального виграшу.

Конкретне стратегічне партнерство може належати до різних категорій на різних етапах та в різні періоди часу залежно від зовнішніх або внутрішніх обставин. Воно може перетворитися на реальні стратегічні відносини, залишитися формальним або припинити існування, особливо при розбіжностях у внутрішніх рішеннях або діях партнерів. Тож ця форма співпраці проходить етапи розробки, реалізації та оцінки, а також характеризується рівнем інтенсивності.

3.1 Оцінка партнерства України та Республіки Польща впродовж 2014-2022 рр.

Науковці, що вивчають стратегічне партнерство між Україною і Польщею, надають різні та контрверсійні оцінки. Хоча теоретичні аспекти та початковий розвиток українсько-польських зв'язків зазвичай викликають відносну згоду серед дослідників, оцінка фактичної відповідності міждержавних відносин заявленому формату розходиться. Останні десятиріччя праці польських науковців, зокрема, характеризуються значним збільшенням категоричних оцінок стосовно українсько-польської співпраці. Вони наголошують на нездатності України

використати кредит довіри, наданий їй Польщею, та виправдати пов'язані з цим сподівання (Чорна, 2016).

Проблема полягає в тому, що на сьогодні термін "стратегічне партнерство" не має єдиного трактування ні в Україні, ні в світі загалом. Аналіз основних аспектів такого партнерства з урахуванням наукових підходів дає підстави стверджувати, що стратегічне партнерство в міжнародних відносинах є особливим типом взаємодії між державами, яке виходить за рамки звичайної міжнародної співпраці та ґрунтується на спільних стратегічних цілях та бажанні досягнути максимальних вигод. Партнерство передбачає, власне, стратегічний характер відносин, врахування національних інтересів кожної сторони, рівноправність сторін, довготривалість співпраці, взаємну повагу та співпрацю в конкретних сферах, а також відсутність дій, що можуть загрожувати безпеці чи цілям партнера.

Якщо оцінити українсько-польське стратегічне партнерство з точки зору міжнародних відносин, то можна зазначити, що реалізм та лібералізм надають йому різні інтерпретації та обґрунтування.

З точки зору реалізму, стратегічне партнерство між Україною та Польщею може бути розглянуте як обмежена форма співпраці, що має на меті забезпечити безпеку та вигоди обом державам. У цьому випадку, партнерство може бути обґрунтовано в контексті захисту від загроз з боку Росії та забезпечення доступу до енергетичних ресурсів. Реалісти підкреслюють, що відносини між державами ґрунтуються на взаємній конкуренції та бажанні збільшення своєї власної сили, тому стратегічне партнерство між Україною та Польщею може бути розглянуте як форма збільшення їх впливу у регіоні.

З іншого боку, з точки зору лібералізму, стратегічне партнерство між Україною та Польщею може бути описане як співпраця на основі спільних інтересів. Ліберали вважають, що держави можуть досягти миру та процвітання через співпрацю та дотримання міжнародних прав та норм. У цьому випадку, партнерство може бути обґрунтоване спільним бажанням зміцнити демократію та правову державу в регіоні, підтримати відкрите та вільне суспільство, а також забезпечити економічну інтеграцію.

Тож, стратегічне партнерство між Україною та Польщею може бути розглянуте з різних поглядів залежно від теоретичного підходу в міжнародних відносинах.

Аналізуючи договірно-правову базу, а також дипломатичні відносини країн на рівні президентів та МЗС у 2014-2022 років, у порівнянні з реальним рівнем співпраці, складається враження, що цим терміном часто зловживали. Вірогідно, що така ситуація є результатом розбіжностей у розумінні цього широко вживаного, але водночас ще недостатньо описаного та не до кінця визначеного поняття, про що йшлося в першому розділі роботи. Англійські визначення підкреслюють безпрограшний характер таких угод, які ведуть до взаємної максимізації вигод, завдяки тому факту, що «відносини базуються на чесності, довірі, відданості спільним цілям і взаємному розумінні індивідуальних очікувань і цінності іншої сторони» (Osinska, 2007). Тобто через розмитість у визначенні поняття стратегічного партнерства багато країн цим послуговувались і формували такі відносини з іншими країнами на власних умовах, що підривало валідність надання значенню стратегічності таким партнерствам.

Як зазначають Н.Чорна, М.Пашков, В.Чалий, А. Тюшка та Л.Чеховська у своїх працях, станом на 2000 рік стратегічними проголошено відносини України з 19 країнами світу, до складу яких входила Польща, США, Росія тощо. Прикметно, що лише шість із задекларованих 19 стратегічних партнерств - тобто відносини України з Азербайджаном, Болгарією, Польщею, Росією, США та Узбекистаном - були сформовані на двосторонній основі, а решта 13 партнерів були просто проголошені Україною в односторонньому порядку як стратегічні (Tyushka, Czechowska, 2019). У 2021 році згідно із Стратегією зовнішньополітичної діяльності України, стратегічними були задекларовані відносини України з 13 державами, до складу яких входили США, Британія, Канада, Німеччина, Франція, а також Польща та інші країни [23]. Більшість випадків використання терміна "стратегічне партнерство" для відносин з сусідніми та іншими країнами були передчасними та необґрунтованими, і зумовлювалися бажанням української дипломатії якнайшвидше визнати Україну повноправним учасником світового

співтовариства (Чорна, 2016). Цей приклад демонструє недосконалу природу стратегічних партнерств, яка існує на практиці. Тож варто зрозуміти, чи завжди зважено та обгрунтовано використовується такий серйозний інструмент міжнародної політики, як стратегічне партнерство, у відносинах України та Польщі.

Попри те, що окремого документа, в якому би чітко визначалися мета, сфери та засоби реалізації між Україною і Польщею відносин стратегічного партнерства, так і не було підписано, договірно-правова база та інституційна структура співпраці, механізми реалізації і координації стратегічних інтересів у різних сферах міждержавної взаємодії, сформовані зусиллями сторін упродовж 2014-2022 років, сприяли значному розвитку відносин між країнами. до сприятливих факторів, які визначили стрімкий розвиток двосторонніх стосунків між Польщею та Україною, можна віднести те, що Україна та Польща спільно прагнуть досягнути стратегічних цілей, пов'язаних з подоланням спадщини тоталітаризму і поверненням до європейського цивілізаційного дискурсу.

Протягом цього періоду в польсько-українських відносинах відсутні ознаки домінування однієї сторони, адже політики обох країн наголошували на важливості рівноправного діалогу. Це відрізняє їх від відносин України з Росією або Польщі з США, де домінує одна сторона. Тож польсько-українське стратегічне партнерство мало міцні основи для взаємовигідних та рівноправних відносин.

Після приходу до влади президента Анджея Дуди та партії “Право та справедливість” у 2015 році відносини, як уже було зазначено, зазнали змін. Традиційно відносини між Польщею та Україною залежали від особистих зв'язків між президентами, а не від сильних інституційних зв'язків. Власне, у цих роках динаміка між Порошенком і Дудою не була дуже успішною, тому на той момент постало завдання побудови системних, інституційних та стійких до зовнішніх впливів форм співпраці. Зі свого боку, Україна мала парадоксальну ситуацію: високий рівень симпатії до Польщі, але недостатнє розуміння її внутрішнього функціонування, пріоритетів та культури (Коваль, 2016).

Нової хвилі набрав конфлікт щодо історичної пам'яті подій на Волині, який активно підігрівала партія "Право та справедливість". У цьому світлі, українська сторона регулярно закликала "залишити історію історикам", що сприймалося як спроба уникнути складної розмови, а не як спосіб зробити діалог менш конфліктним (Коваль, 2019).

Незважаючи на це, на практиці, Польща не тільки не протидіяла процесам європейської та євроатлантичної інтеграції України, але була одним з найактивніших прихильників цих процесів. Однак інтенсивність та спрямованість такої підтримки залежала від внутрішніх пріоритетів та зовнішньополітичного контексту. В той момент, пряма та віддана підтримка безпосереднього членства України стала довгостроковим пріоритетом, а також акцент був зроблений на стабілізацію сусідньої країни та сприяння її демократичному розвитку (Коваль, 2019). Протягом останніх 30 років, Польща дотримувалася загальних принципів східної політики, включаючи визнання повоєнних кордонів та примирення з країнами Східної Європи. Однак, Польща не проводила єдину східну політику щодо Литви, Білорусі, України та Росії. З балансуванням відносин з Росією та підтримки проєвропейського курсу пострадянських держав було складно, а головною стратегічною метою була інтеграція з Заходом, зокрема вступ до ЄС та НАТО (Коваль, 2019). В рамках такої стратегії, Польща підтримувала співпрацю з країнами Центральної та Східної Європи в рамках ЄС, але була обережнішою щодо інтеграції України. Важливим елементом стало підтримування інтеграції самої України до ЄС, що дало б Польщі вплив на східній кордон та східну Європу. Така стратегічна рамка, де Польща виступала як адвокат України в Європі, була прийнята і активно використовувалася протягом тривалого часу.

Важливі проєкти, що відбувалися з 2016 року, які варто відзначити, включають безпекові ініціативи, спільну бригаду Литви, Польщі та України, участь українців у військовій тактичній групі Вишеградської четвірки, посилення військово-технічної співпраці та енергетичну безпеку.

Також важливо відзначити незмінність позиції офіційної Варшави щодо російської агресії проти України. Польща послідовно підтримувала Україну на

міжнародній арені як з питань, пов'язаних з окупацією Криму, так і щодо агресії на Донбасі. У цих питаннях активний голос Варшави чути в ООН, на рівні ОБСЄ, ЄС та НАТО, що було дуже важливим для України.

Узагальнюючи, період 2014-2019 років можна оцінити, як Формально-релевантне стратегічне партнерство, адже в цей період увага активно концентрувалась на питаннях безпеки та співробітництва в інших сферах, проте була досить обмеженою через питання історичної пам'яті, яке активно підіймала партія “Право та справедливість” у Польщі, а також через складність підтримувати баланс відносин з росією та підтримки проєвропейського курсу пострадянських держав.

З 2020 року відносини набували нового сенсу. За 10 місяців цього року Польща залишалася четвертим найбільшим торговельним партнером України в світі. Обсяг двосторонньої торгівлі між ними становив майже 6 млрд доларів США (Дешиця, 2020).

Також у цьому році Україна стала співзасновницею Люблінського трикутника, що відкривало нові можливості, адже ця платформа значно розширює області співпраці між Україною, Польщею та Литвою.

Водночас відбулось зрушення у конфлікті щодо історичної пам'яті, адже у 2020 році у Варшаві голови Інститутів національної пам'яті зустрілися і прийняли рішення про створення робочої групи, яка буде займатися вирішенням проблемних питань, пов'язаних з місцями пам'яті (Дешиця, 2020). Цей крок був дуже позитивним сигналом, що свідчить про наявність діалогу та бажання обох сторін вирішити ці проблеми.

У стратегічних документах зовнішньоекономічної політики України не достатньо акцентується на Польщі як важливому партнері. Хоча міжнародні документи у сфері військово-технічної співпраці відповідають реаліям взаємовідносин України і Польщі, інші напрямки потребують оновлення договірно-правової бази.

У 2021 році співпраця у сфері виробництва озброєння, заміщення польської вугільної енергетики українським електроенергією, спільна розвідка та видобуток

природного газу стали найбільш перспективними напрямками для двосторонньої економічної співпраці (Зосименко, 2021). Однак, досі існували проблеми, такі як обмеження транзитного потенціалу українських автоперевізників польською стороною, інтегроване управління кордонами та спільне планування розвитку прикордонних територій, які потребують уваги і вирішення.

Також, Україна та Польща мали потенціал для взаємовигідної економічної співпраці, проте історичні та етнополітичні проблеми та недоліки українського бізнес-середовища гальмували її розвиток. Незважаючи на підтримку євроінтеграційного шляху України та антиросійських санкцій з боку Польщі, економічні інтереси залишаються на другорядному місці. Такі проблеми формували негативні настрої серед польських бізнесменів щодо співпраці з Україною (Зосименко, 2021).

Міжрегіональне співробітництво між Україною та Польщею було вигідним і вирізнялось вирішенням завдань місцевого та регіонального розвитку. Проте відсутність цілісного державного підходу до просторового планування прикордонних територій обмежувало його потенціал. Мережа міжрегіональної співпраці між областями України та воєводствами Польщі є найрозвиненішою серед українських сусідів, заснована на понад 500 двосторонніх угодах, однак відсутність стратегії просторового розвитку уздовж українсько-польського кордону та урахування можливостей програм ЄС і регіональних ініціатив ставило під загрозу потенціал співпраці між країнами (Зосименко, 2021).

Після повномасштабного вторгнення росії в Україну Польща стала чи не найактивнішим партнером для нашої країни, висловивши негайно свою підтримку Україні, осуджуючи російську агресію, і надала допомогу в гуманітарній та військовій сферах. Обидві країни посилили співробітництво в сферах безпеки, оборони та обміну інформацією.

Отже, в період 2020-2022 років партнерство України та Польщі наблизилось до справжнього, адже воно зміцнилось і стало більш наповненим. Обидві країни зосередилися на розвитку та поглибленні співпраці в різних сферах, включаючи політичні, економічні, безпекові та культурні аспекти. Вони підсилили діалог,

обмін інформацією і спільні зусилля у вирішенні спільних проблем та викликів. Таке наближення та ефективність партнерства сприяло зміцненню взаєморозуміння та спільних інтересів між Україною та Польщею. Проте для надання такому партнерству ефективності йому не вистачає декларування стратегічних цілей країн, а також врегулювання питання історичної пам'яті. Тісні взаємини між Україною та Польщею забезпечують баланс у зовнішній політиці та економічній діяльності обох країн, а також сприяють трансформаційним процесам у їхньому внутрішньому житті. Це сприяє спільному міжнародному стратегічному курсу на вступ до європейських та трансатлантичних інтеграційних структур або збільшенню присутності в них.

3.2 Виклики та перспективи стратегічного партнерства України та РП

Стратегічне партнерство між Україною та Польщею стикається з рядом викликів.

Перш за все, історичні спори можуть створювати напруженість у відносинах між Україною та Польщею. Незгоди щодо інтерпретації минулих подій, включаючи тему взаємних територіальних претензій та злочинів проти людства, можуть впливати на довіру і співпрацю між двома країнами. Станом на 2022 рік складні історичні питання відійшли на другий план у зв'язку з повномасштабним вторгненням РФ, адже Польща розуміє важливість своєї історичної політики та примирення з Україною. Проте з цього виникає питання, чи не вплине зростання історичних суперечок на практичну співпрацю в майбутньому, а також чи зможуть розширення співпраці на всіх рівнях подолати негативний вплив історичного дискурсу на взаємини між обома країнами.

Водночас певним викликом є економічні проблеми, різниця у рівні доходів, інфраструктури та бізнес-клімату може ускладнювати взаємні інвестиції та торгівлю між країнами. В цьому контексті варто також зауважити, що конкуренція між Польщею та Україною як аграрними країнами відіграє значну роль як на сучасному етапі, так і в контексті їх вступу до Європейського Союзу, оскільки

обидві країни мають сильний аграрний сектор і є великими виробниками сільськогосподарської продукції. Україна і Польща конкурують на світовому ринку, поставляючи сільськогосподарські товари, такі як зерно, м'ясо, молоко, овочі та фрукти. Конкуренція між ними зумовлює необхідність постійного покращення якості продукції, ефективності виробництва та залучення нових ринків збуту. У контексті вступу до Європейського Союзу конкуренція між Польщею та Україною набуває особливого значення, оскільки обидві країни прагнуть забезпечити відповідність своїх сільськогосподарських стандартів та норм ЄС, а також конкурувати на спільному ринку Європейського Союзу.

Тож ця конкуренція спонукає Польщу та Україну до модернізації свого аграрного сектору, підвищення ефективності виробництва, розвитку інноваційних технологій та покращення якості продукції, оскільки обидві країни прагнуть до зайняття сильної позиції на європейському ринку сільськогосподарської продукції і стати впливовими гравцями в ЄС.

Варто також зазначити, що різниці у культурних традиціях, мовах та громадянському суспільстві можуть призводити до непорозумінь та віддаленості між українським та польським населенням, що ставить під загрозу побудову тісних людських зв'язків та спільних цінностей між двома країнами.

Водночас важливим питанням є геополітичні фактори та війна росії проти України, адже геополітична напруженість у регіоні та конкуренція за вплив можуть мати негативний вплив на спільні інтереси та взаємодію між двома країнами, а також різні підходи до вирішення конфлікту та наслідки війни можуть спричиняти напруженість та недовіру між двома країнами.

Незважаючи на ці виклики, в Україні та Польщі існують значні потенціали для співробітництва, спільної безпеки та економічного розвитку. Країни повинні бути готовими до складнощів, з якими стикається світ у контексті війни та миру, адже якщо інші країни будуть наслідувати росію або США та використовувати безпілотні літальні апарати та цілеспрямоване насильство для досягнення своїх зовнішньополітичних цілей, то це може мати суттєві наслідки для міжнародної

безпеки (Peterson, Howlett, Buffton, Hostetter, 2022). В цьому контексті важливо пам'ятати, що в сучасному європейському просторі головним принципом є взаємна повага, розуміння, міжкультурний діалог та співпраця в інтересах миру і добробуту.

Щодо перспектив такого партнерства можна зазначити, що Польща, як наш стратегічний партнер, може послужити не лише моделлю для політичних і економічних трансформацій після тоталітаризму, але й успішним прикладом інтеграції в європейські і євроатлантичні структури. Польща бачить у партнерстві з Україною можливість зміцнити своє становище в європейських та євроатлантичних організаціях. Також з одного боку Польща зацікавлена в політичному партнерстві з Україною, оскільки вона виконує роль "буфера" проти російського тиску, а з іншого членство України в ЄС може стати конкуренцією для Польщі у залученні фінансування, інвестицій та ринків збуту (Знахоренко, 2008). Україна, зі свого боку, прагне вирівняти історичну асиметрію з росією та отримати членство в європейському та євроатлантичному співтоваристві. Тому взаємовигідні та конструктивні стосунки з Польщею можуть сприяти швидшим демократичним перетворенням в Україні. Широкі можливості співпраці між двома країнами базуються не лише на геополітичному положенні, але й на глибоких історичних, культурних та економічних зв'язках між Україною та Польщею.

З економічної точки зору, продуктивність співпраці можуть підсилювати конкретні ініціативи, такі як виставки, промоції, ярмарки, реалізація спільних проектів, а також особисті контакти підприємців, які сприятимуть зміцненню господарських зв'язків між Україною та Польщею.

В гуманітарній співпраці між Україною та Польщею існують і досі негативні стереотипи, які ускладнюють партнерські відносини на різних рівнях. Для подолання цих стереотипів і поліпшення взаєморозуміння важлива діяльність, така як позитивні публікації в медіа, видання книг про Україну та Польщу, переклади художньої літератури, концерти та виставки українських митців у Польщі і польських в Україні, а також збереження спільної культурної спадщини. Крім того, питання політичного навчання, кроскультурного виховання та спільного

створення підручників, зокрема з історії, є важливими елементами українсько-польської співпраці в освітній сфері.

Розвиток українсько-польського партнерства в значній мірі залежить від збереження політичних контактів, зміцнення суспільного діалогу та успіху реформ української політики. У перспективі стратегічне-партнерство має всі шанси стати ефективним за умови посилення взаємодії у рамках міждержавних механізмів, зміцнення договірно-правової бази співробітництва та вирішення питання історичної спадщини. Незважаючи на проблеми, Польща є вигідним та корисним партнером для України, і відносини між цими двома країнами мають потенціал для розвитку.

ВИСНОВКИ

З огляду на різні визначення та критерії стратегічного партнерства можна зробити висновок, що це поняття використовується для опису різних форм співробітництва, які розроблені для різних цілей. Кожен випадок стратегічного партнерства є унікальним, оскільки партнери співпрацюють змістовно відповідно до своїх інтересів. Важливим проявом стратегічного партнерства є наявність спільних геостратегічних цілей, які передбачають інтеграцію до певної організації або підтримку торговельних відносин зі стратегічно важливими партнерами. Рівноправні стосунки між партнерами є необхідною умовою, а дії мають підкріплювати декларації про партнерство на папері, що міститимуть чіткі критерії та умови такого партнерства. Також, стратегічне партнерство повинно базуватися на національних інтересах та безпеці, а взаємодія між країнами-партнерами має бути взаємовигідною та заснованою на взаємодоповнюваності економік.

У першому розділі також було зіставлено поняття “коаліція”, “альянс”, “стратегічне партнерство” та виявлено в них ключові різниці у призначеннях. Згідно із дослідженням, коаліція є тимчасовою співпрацею, де акцентується на короткостроковості та досягненні конкретної мети. Альянс є співпрацею між країнами, де головною увагою партнерства є взаємна оборона. Зі свого боку, стратегічне партнерство є саме довгостроковим партнерством із взаємною довірою, довгостроковістю, спільними стратегічними цілями та співпрацею у конкретних сферах. Також було оцінено українсько-польське стратегічне партнерство з точки зору теорії міжнародних відносин, а саме реалізму та лібералізму. Можна підсумувати, що за поглядом реалізму, українсько-польське стратегічне партнерство спрямоване на забезпечення безпеки та вигод обох державам, особливо в контексті загроз з боку Росії та енергетичних ресурсів. Зі свого боку, за лібералізмом, партнерство мотивоване спільними інтересами, такими як зміцнення демократії, правової держави, підтримка відкритого суспільства та економічна інтеграція.

У другому розділі увага була зосереджена на аналізі договірно-правової бази України та Польщі впродовж 2014-2022 років, а також на аналізі дипломатичних відносин країн на рівні президентів та МЗС протягом цих років. Підсумовуючи, можна зазначити, що документо-договірна база відіграє важливу роль у сприянні стабільності, взаєморозумінню та співробітництву між Україною та Польщею. Цей період був характеризований значними змінами та викликами, такими як політичні зміни, економічні реформи та геополітичні турбулентності. Вивчення та аналіз документо-договірної бази між Україною та Польщею за період з 2014 по 2022 роки дозволило отримати глибше розуміння сутності відносин між цими двома країнами, виявити основні тенденції та досягнення. У період з 2014 по 2022 роки відносини між Україною та Польщею на рівні МЗС були досить активними і спрямованими на підтримку та співробітництво між двома країнами. Ключові аспекти цих відносин включають підтримку суверенітету та територіальної цілісності України, економічне співробітництво, культурний та гуманітарний обмін, а також співробітництво в рамках міжнародних організацій.

На рівні президентів у період з 2014 до 2022 року відносини між Україною та Польщею можна охарактеризувати як активні та сприятливі попри певні непорозуміння. Історичний конфлікт на Волині та розбіжності в оцінці його наслідків призводили до напруги у відносинах. Незважаючи на це, Польща, як сусід та член ЄС, підтримувала Україну в контексті конфлікту на сході та анексії Криму. Обидва президенти зосереджувалися на розвитку двосторонніх відносин та підтримці України у міжнародних форумах. Президенти Порошенко, Коморовський, Зеленський і Дуда здійснювали взаємні візити та обговорювали питання безпеки, економічного співробітництва та реформ в Україні. Результатом їхньої співпраці стали Асоційоване членство України в ЄС, зона вільної торгівлі та безвізовий режим з ЄС, сприяючи наближенню між країнами. В цілому, президенти прагнули розвивати стратегічне партнерство та підтримувати спільні інтереси задля зміцнення добросусідських стосунків.

Загалом у період з 2020 по 2022 роки партнерство між Україною та Польщею зміцнилося і отримало більш широкий спектр співпраці. Обидві країни

акцентували на розвитку спільних сфер, включаючи політичні, економічні, безпекові та культурні аспекти. Було підсилено діалог, обмін інформацією та спільні зусилля у вирішенні спільних проблем. Це призвело до зміцнення взаєморозуміння та спільних інтересів між країнами. Однак, для досягнення ефективності в партнерстві необхідно більше, ніж просто декларування стратегічних цілей, але й також вирішення питання історичної пам'яті. Тісні взаємини між Україною та Польщею сприяють балансу в зовнішній політиці та економічній сфері обох країн, а також сприяють внутрішнім перетворенням. Це сприяє спільному міжнародному стратегічному курсу на наближення до європейських та трансатлантичних інтеграційних структур або збільшенню присутності в них.

Узагальнюючи, партнерство між Україною та Польщею у період з 2014 по 2019 роки було формально-релевантним стратегічним партнерством. В цей період акцентувалась увага на безпеці та співробітництві, але було обмежене питаннями історичної пам'яті та складнощами балансування відносин з Росією та підтримкою проєвропейського курсу. З 2020 по 2022 роки партнерство зміцнилося і стало більш наповненим. Обидві країни зосередилися на розвитку співпраці в політичних, економічних, безпекових та культурних сферах, що сприяло зміцненню взаєморозуміння та спільних інтересів. Проте, для досягнення ефективності партнерству потрібно вирішити питання стратегічних цілей країн і історичної пам'яті. Загалом тісні взаємини між Україною та Польщею сприяють балансу в зовнішній політиці та економіці обох країн і сприяють їхнім трансформаційним процесам, а також можуть мати велике значення для стабільності та безпеки в регіоні. Якщо обидві країни зможуть домовлятися та співпрацювати в різних сферах й надалі, це може допомогти зменшити напруження між ними, а також збільшити їхню взаємодію в рамках Європейського Союзу та НАТО.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

[1] Посольство України в Республіці Польща - Договірно-правова база між Україною та Польщею. Poland.mfa.gov.ua. <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/233-dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrajinoju-ta-polyshheju>

[2] Договір між Україною і Республікою Польщею про добросусідство, дружні відносини і співробітництво. (1992, May 18). Retrieved May 1, 2023, from Офіційний вебпортал парламенту України website: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_172#Text

[3] Декларація Міністрів закордонних справ України та Республіки Польща про принципи формування українсько-польського партнерства. (1994, March 21). Retrieved from Офіційний вебпортал парламенту України website: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_072#Text

[4] Спільна декларація Президента України і Президента Республіки Польща. (1996, June 25). Retrieved from Офіційний вебпортал парламенту України website: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_088#Text

[5] Угода (у формі обміну нотами) між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про відкриття на українсько-польському державному кордоні міжнародного пункту пропуску для автомобільного сполучення Грушів - Будомеж. (2014). Офіційний вебпортал парламенту України. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_178#Text

[6] Угода (у формі обміну нотами) між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про відкриття на українсько-польському державному кордоні міжнародного пункту пропуску для автомобільного сполучення “Угринів - Долгобичув” та визначення виду руху. (2015). Офіційний вебпортал парламенту України. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_193#Text

[7] Угода про співробітництво між Національним антикорупційним бюро України та Центральним антикорупційним бюро Республіки Польща. (2017). Офіційний вебпортал Національного антикорупційного бюро України.

<https://nabu.gov.ua/news/novyny-nabu-spivpracyuvatyme-z-antikorupciynym-byuro-polshchi/>

[8] Меморандум про взаєморозуміння у сфері промислової власності між Міністерством економічного розвитку і торгівлі України та Патентним відомством Республіки Польща. (2018). Офіційний вебпортал парламенту України. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_002-18#Text

[9] Меморандум про співпрацю в експорті та імпорті українських товарів. (2022). Офіційний вебпортал парламенту України. <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/233-dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrajinoju-ta-polyshheju>

[10] Меморандум між Україною та Республікою Польща про поглиблення співробітництва у залізничній сфері . (2022). Офіційний вебпортал парламенту України. <https://poland.mfa.gov.ua/storage/app/sites/61/memorandum.pdf>

[11] Меморандум про взаєморозуміння у сфері кіберзахисту між Міністерством цифрової трансформації України, Укрспецзв'язком та Міністерством цифризації РП. (2022). Офіційний вебпортал парламенту України. <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/233-dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrajinoju-ta-polyshheju>

[12] Меморандум про взаєморозуміння між Міністерствами аграрної політики, Міністерствами інфраструктури України та Польщі яким передбачається будівництво трубопроводу Ягодин (Україна)-морський порт м.Гданськ (Польща) для транспортування рослинної олії. (2022). Офіційний вебпортал парламенту України. <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/233-dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrajinoju-ta-polyshheju>

[13] Угода між Урядом Литовської Республіки, Урядом Республіки Польща та Кабінетом Міністрів України стосовно створення спільної військової частини. (2015). Офіційний вебпортал парламенту України. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_548#Text

[14] Технічна угода між Міністерством оборони України та Міністерством Національної оборони Республіки Польща щодо реалізації заходів військової

підготовки Збройних Сил України. (2017). Офіційний вебпортал парламенту України. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_001-17#Text

[15] Генеральна угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про співробітництво у сфері оборони. (2018). Офіційний вебпортал парламенту України. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_002-16#Text

[16] Угода між Міністерством освіти і науки України та Міністром національної освіти Республіки Польща про співробітництво в галузі освіти. (2015). Офіційний вебпортал парламенту України. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_180#Text

[17] Договір між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про Українсько-Польську Раду обміну молоддю. (2015). Офіційний вебпортал парламенту України. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_195#Text

[18] Меморандум про співпрацю в реалізації проекту "Досліджуй науку українською" між Малою Академією Наук України та Центром науки Коперник. (2022). Офіційний вебпортал Міністерства освіти і науки України. <https://mon.gov.ua/ua/news/doslidzhuj-nauku-ukrayinskoju-mala-akademiyi-nauk-ukrayini-ta-centr-nauki-kopernik-u-varshavi-pidpisali-memorandum-pro-spivpracyu>

[19] Угода про обмін студентами факультету політології Варшавського університету і Центру Європи та факультету міжнародних відносин Львівського національного університету ім.І.Франка. (2022). Офіційний вебпортал парламенту України. <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/233-dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrajinoju-ta-polyshheju>

[20] Угода про міжнародне співробітництво між Варшавським університетом та факультетом соціальних наук та технологій Національного університету «Києво-Могилянська академія». (2022). Офіційний вебпортал парламенту України. <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/233-dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrajinoju-ta-polyshheju>

[21] Меморандум про взаєморозуміння між Варшавським університетом та Національним педагогічним університетом ім.М.Драгоманова. (2022). Офіційний

вебпортал парламенту України. <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/233-dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrajinoju-ta-polyshheju>

[22] Меморандум між Міністерством культури та національної спадщини Республіки Польща та Міністерством культури та інформаційної політики України про співробітництво у сфері національної пам'яті. (2022). Офіційний вебпортал Міністерства культури та інформаційної політики України. <https://mkip.gov.ua/news/7225.html>

[23] УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №448/2021 — Офіційне інтернет-представництво Президента України. (2021). Офіційне інтернет-представництво Президента України. <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017>

[24] Strategia Polskiej Polityki Zagranicznej 2017-2021. Ministerstwo Spraw Zagranicznych.

https://www.google.com/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=0CAIQw7AJahcKEwjglp_ZhID_AhUAAAAAHQAAAAAQAw&url=https%3A%2F%2Fwww.gov.pl%2Fattachment%2F8196524f-687b-40e6-aca8-82c53ff8e6db&psig=AOvVaw2Hw4mAHMr6V1znpSrUEmU&ust=16845394723846

62

[25] Посольство України в Республіці Польща - Політичні відносини між Україною та Польщею. Poland.mfa.gov.ua. <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/228-politichni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-polyshheju>

[26] Міністерство закордонних справ України - Багатосторонні заяви на підтримку України. (n.d.). Mfa.gov.ua. <https://mfa.gov.ua/bagatostoronni-zayavi-na-pidtrimku-ukrayini>

[27] Bulgārijas, Čehijas, Igaunijas, Latvijas, Lietuvas, Polijas, Slovākijas un Slovēnijas prezidentu atklāta vēstule | Valsts prezidenta kanceleja. (2022). Wwww.president.lv. <https://www.president.lv/lv/jaunums/bulgarijas-cehijas-igaunijas-latvijas-lietuvas-polijas-slova>

[28] Prime Minister Janša in Kyiv: Ukrainians are fighting for European values | GOV.SI. (2022). Portal GOV.SI. <https://www.gov.si/en/news/2022-03-16-prime-minister-jansa-in-kyiv-ukrainians-are-fighting-for-european-values/>

[29] Statement of friends of Ukraine on the urgent necessity to upgrade Ukraine air-defence. (2022). https://www.lrs.lt/sip/getFile3?p_fid=45735

[30] Polska i Litwa dla Ukrainy - Polska w Grecji - Portal Gov.pl. (2022). Polska W Grecji. <https://www.gov.pl/web/grecja/polska-i-litwa-dla-ukrainy>

[31] Statement by Chairs of Foreign Affairs Committees on granting EU candidate status to Ukraine. (2022). <https://www.riigikogu.ee/wpcms/wp-content/uploads/2022/06/Statement-by-Chairs-of-Foreign-Affairs-Committees-100622.pdf>

[32] Joint statement on sham referendums organised by the Russian Federation in the occupied territories of Ukraine. (2022). <https://www.riigikogu.ee/wpcms/wp-content/uploads/2022/09/2022.09.30.-Statement-sham-referenda-1.pdf>

[33] Joint statement of Presidents of Central and Eastern European NATO Member States on Russian attempts to illegally annex Ukrainian territories. (2022, October 2). President of the Republic of North Macedonia. https://pretsedatel.mk/en/izjava_02102022-2/

[34] Президент України попросив поляків пробачення за Волинську трагедію. (2014). Історична правда. <https://www.istpravda.com.ua/short/2014/12/18/146107/>

[35] Ющенко і Валенса: просимо прощення і прощаємо. (2016). Umoloda.kyiv.ua. <https://www.umoloda.kiev.ua/number/3017/188/100903/>

[36] Ексклюзивне інтерв'ю з Володимиром Зеленським та Анджеєм Дудою. (2020). <https://www.youtube.com/watch?v=vV78MQKGijQ>

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Дешиця, А. (2020, December 24). Польща може увійти до трійки наших найважливіших торговельних партнерів. Prism UA. <http://prismua.org/23-12-2020/>

Знахоренко, О. М. (2008). Стратегічне партнерство в українсько-польських відносинах. Історичний архів. Наукові студії: Зб. наук. пр. — Миколаїв: ЧДУ ім. Петра Могили, 2008. — Вип. 2. — С. 90-98. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

Зосименко, Т. (2021, January 24). Україна-Польща. Prism UA. <http://prismua.org/ukraine-poland/>

Коваль, Н. (2016, November 30). Україна і Польща: рекомендації на наступні 25 років. Prism UA. http://prismua.org/ua_pl/

Коваль, Н. (2019). Окрім історичних суперечок: яке майбутнє для польсько-українських відносин? Польський погляд. Prism UA. <http://prismua.org/>

Митрофанова О. (2006) Польща як стратегічний партнер України / О. Митрофанова // Політичний менеджмент. - № 6. - С. 153-160. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PoMe_2006_6_17

Пашков, М., & Чалий, В. (2000). Реалії та перспективи стратегічного партнерства, Центр Разумкова. Retrieved from https://zn.ua/ukr/international/realiyi_ta_perspektivi_strategichnogo_partnerstva.html

Сінкевич, Є. Г. (2020) Українсько-польські відносини (1918-2020) : навч. посіб. [Навчальний матеріал]

Стрільчук Л. (2018). Історична пам'ять українців та поляків: пошук шляхів примирення чи привід до конфлікту? Історичні та політологічні дослідження. Науковий журнал. Спеціальний випуск: доповіді на міжнародній науково-практичній конференції "Трансформації історичної пам'яті". С. 176-183.

Чекаленко, Л. Д. (2006). Зовнішня політика України: Підруч. для студ. ВНЗ. In politics.ellib.org.ua: Vols. 2.3 СТРАТЕГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО. <http://politics.ellib.org.ua/pages-8179.html>

Чорна Н. (2016). Україна-Польща: генеза стратегічного партнерства крізь призму президентського чинника. Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. - 2016. - Вип. 25. - С. 41-58. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mzu_2016_25_4.

Bailes, A. J. K., Thayer, B. A., & Thorhallsson, B. (2016). Alliance theory and alliance “Shelter”: the complexities of small state alliance behaviour. *Third World Thematics: A TWQ Journal*, 1(1), 9–26. <https://doi.org/10.1080/23802014.2016.1189806>

Cambridge Dictionary. COALITION | meaning in the Cambridge English Dictionary. Retrieved from Cambridge.org website: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/coalition>

Cambridge Dictionary. ALLIANCE | meaning in the Cambridge English Dictionary. Retrieved from Cambridge.org website: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/alliance>

Cambridge Dictionary. (2019a). STRATEGY | Meaning in the Cambridge English Dictionary. Retrieved from Cambridge.org website: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/strategy>

Cambridge Dictionary. (2019b). STRATEGIC | meaning in the Cambridge English Dictionary. Retrieved from Cambridge.org website: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/strategic>

Cambridge Dictionary. (2019c, December 4). PARTNERSHIP | meaning in the Cambridge English Dictionary. Retrieved from Cambridge.org website: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/partnership>

Czechowska, L. (2013). The concept of strategic partnership as an input in the modern alliance theory. https://www.researchgate.net/publication/264257630_The_concept_of_strategic_partnership_as_an_input_in_the_modern_alliance_theory

Emerson M. (2001) The Elephant and the Bear: The EU Russia and their Near Abroads, Center For European Policy Studies, p. 45. <https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2013/02/24.pdf>

Gajauskaitė, I. (2013). Strategic Partnerships in Foreign Policy: Comparative Analysis of Polish - Ukrainian and Lithuanian - Ukrainian Strategic Partnerships. *Lithuanian Annual Strategic Review*, 11(1), 189–229. <https://doi.org/10.2478/v10243-012-0028-x>

Glenn Snyder (1997). *Alliance Politics*. Ithaca, NY: Cornell University Press, 1997, p. 4.

Kay S. (2000) “What is a Strategic Partnership?” *Problems of Post- Communism*, Vol. 47, No. 3, p. 16.

Keohane, R. O. (1986). *Neorealism and Its Critics*. In Columbia University Press. Columbia University Press. Retrieved from https://elearning.shisu.edu.cn/pluginfile.php?file=%2F37962%2Fmod_resource%2Fcontent%2F1%2FRobert%20O.%20Keohane%20%28ed.%29-Neorealism%20and%20Its%20Critics%20%20-Columbia%20University%20Press%20%281986%29.pdf

Macmillan, J. (2004). Liberalism and the Democratic Peace. *Review of International Studies*, 30(2), 179–200. <https://www.jstor.org/stable/20097909>

Moravcsik Andrew (1997), “Taking Preferences Seriously: A Liberal Theory of International Politics”, *International Organization*, vol. 51, n. 4 (Autumn 1997), ss. 513–553

Nye, J. S. (1988). Neorealism and Neoliberalism. *World Politics*, 40(2), 235–251. <https://doi.org/10.2307/2010363>

Osinska L. (2007) Polskie a ukraińskie pojmowanie partnerstwa strategicznego między Warszawą a Kijowem. *Dialogi Polityczne* [online], nr 8, s. 25–43. [udostępniono 26.4.2023]. DOI 10.12775/DP.2007.020.

Parry. A. W. (2021). *Liberalism And Foreign Policy: An analysis of the Liberal Foreign Policy in International Relations*. INSAMER. https://en.insamer.com/liberalism-and-foreign-policy-an-analysis-of-the-liberal-foreign-policy-in-international-relations_3712.html

Peterson, C. P., Howlett, C. F., Buffton, D., & Hostetter, D. L. (2022, September 21). Introduction: The Search for Global Peace: Concepts and Currents in Twenty-First-Century Peace History Scholarship . Retrieved from Oxford Handbooks Online website: <https://academic.oup.com/edited-volume/42641/chapter-abstract/375098825?redirectedFrom=fulltext>

Pierre A. J. (2002). *Coalitions: Building and Maintenance*. Institute for the Study of Diplomacy, Georgetown University, DC, p. 2.

Scheuerman W. E. (2009) *Hans Morgenthau: Realism and Beyond*, Cambridge, UK: Polity, 257p.

Strilchuk, L. (2019). The Volyn tragedy in modern Ukrainian-Polish relations. *Skhid*, (2(160), 38–44. [https://doi.org/10.21847/1728-9343.2019.2\(160\).165762](https://doi.org/10.21847/1728-9343.2019.2(160).165762)

Sygidus K., Gorbach O., Moscicka D. M., Kotowicz W.. (2016) *Ukraina. Konflikt, transformacja, integracja: monografia*; Olsztyn; Lwow. — 364 s. (c.293)

Tenerowicz, R. (2015). Nowy Liberalizm (pp. 29–45). Uniwersytet Warszawski Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych. <https://wnpism.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2019/08/Teorie-i-podejscia.pdf>

Tyushka, A., & Czechowska, L. (2019). Strategic partnerships, international politics and IR theory. *States, International Organizations and Strategic Partnerships*, 8–43. <https://www.elgaronline.com/display/edcoll/9781788972277/9781788972277.00010.xml>

Walt, S. M. (1987). *The Origins of Alliance*. Cornell University Press, p.1. <http://www.rochelleterman.com/ir/sites/default/files/walt1987.pdf>

Waltz, K. N. (1990). Realist thought and neorealist theory. In *Journal of International Affairs* 44, no. 1: 21–37. Retrieved from

https://www.biknotes.com/_files/ugd/b8b6dc_f4435b80fe984544aa512ab371e414e1.pdf#page=141

Wilkins, T. S. (2008). Russo-Chinese Strategic Partnership: A New Form of Security Cooperation? *Contemporary Security Policy*, 29(2):358-383, Retrieved from ResearchGate website: doi: 10.1080/13523260802284365.

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційної роботи

Тема: Концептуально-теоретичні засади стратегічного партнерства на прикладі відносин між Україною та Республікою Польща

Студентка: Кирилівка Єлизавета Ярославівна

Рік навчання, факультет: 4 рік навчання, Факультет соціальних наук і соціальних технологій

Науковий керівник: кандидат політичних наук, старший викладач Зарембо К.В

Захищена “ ____ ” _____ 20_ р.

Короткий зміст роботи:

Дана робота присвячена дослідженню концептуальних та теоретичних засад стратегічного партнерства на прикладі відносин між Україною та Республікою Польща. У контексті зростаючого значення міжнародних партнерств, стратегічне партнерство між країнами стає ключовим фактором впливу на їхні взаємини та геополітичну ситуацію.

Робота розглядає основні концептуальні та теоретичні аспекти стратегічного партнерства, включаючи визначення та характеристики цього типу відносин. На основі аналізу досвіду України та Республіки Польща взаємодія двох країн в рамках стратегічного партнерства вивчається як приклад успішного співробітництва. Автор досліджує різні аспекти їхніх відносин в контексті стратегічного партнерства, аналізуючи їхню договірно-правову базу та дипломатичні відносини на рівні президентів та МЗС впродовж 2014-2022 років в таких сферах, як економіка, безпека, культурний обмін тощо. У третьому розділі було оцінено стан партнерства між Україною та Республікою Польща у 2014-2022 роках за критеріями, що були зазначені у першому розділі.

Висновки роботи спрямовані на визначення ключових принципів та особливостей стратегічного партнерства між Україною та Республікою Польща, а також на зазначення викликів та перспектив такого партнерства. Результати дослідження

можуть бути корисними для вивчення та розвитку стратегічних партнерств між країнами, а також для розуміння ролі таких партнерств у міжнародних відносинах.